

יאנוש קורצ'אק

התלה

הוצאת "יסוד" בע"מ, תל-אביב

יאנוש קורצ'אק / התהלה

יאנוש קורצ'אק

ה ת ה ק ה

סגום ארניה בוקנר

ציר מ. ארניה

הוצאת "יסוד" בע"מ, תל-אביב

המכללה לחינוך ע"ש לוינסקי
הספרייה

הדמסה ששית

כל הזכויות שמורות

להוצאת ספרים "יכוד" בע"מ

תל-אביב, רח' אלנבי 88. טל. 615561

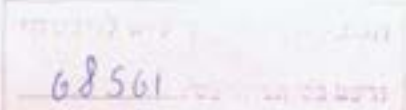
רח' מוא"ה 16. טל. 621180 : 615369

Printed in Israel

תשל"ד — 1974

דפוס "קדמה" ת"א

1504-2

פֶּרֶק ראשון

קָשָׁה בְּיוֹמָהּ לְהַתְחִיל סִפּוּר. עַי מֵיָד מִתְעוֹרֵר
הַרְצוֹן לְסַפֵּר וּלְהַגִּיד הַרְבֵּה. וְאִם מַרְבִּים יִמְוָדְרוּם
לְסַפֵּר בֵּבֶת אַחַת, זֶה עָלֹל לְהֵבִיא לְבִלְבּוֹל דְּבָרִים.

בְּסִפּוּר זֶה יִסְפֹּר עַל חֲמִשָּׁה יָלָדִים, הוֹרִיָּהִם,
סִבְתָּא וְקִנָּה, דוֹד, חֲתוּל, דוֹדָה וְעַל עוֹד אֲנָשִׁים אַחֲרֵיהֶם,
לְמַעֲשֵׂה קוֹדָא לְדוֹר בֶּק עַל הַמִּבְגָּרִים. כִּי מָה
עָנִין נוֹכַח לְמַצָּא בְּאֵבֵי הַקִּטְנָה, הַיִּשָּׁנָה תְּמִיד, בּוֹכָה
אוֹ רוֹטֶנֶת: „אַבָּא, אָבִי, אָבִי“?

וַיֵּצֵק וַיַּחֲלֶקֶה הַנָּם מִבְּגָדֵיהֶם מֵאֵבֵי, אֶבֶל בְּקִרְוֹב
יַחֲדוֹ וַיִּמּוֹתוּ. מִשּׁוּם כֵּן גַּם עָלִיהֶם אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר
הַרְבֵּה. גַּם סִבְתָּא עוֹד מַעֲט תִּסַּע, וְהַחֲתוּל, יִשְׁאַר
בְּדִירָה הַיִּשָּׁנָה.

אֶת הַדִּירָה הַיִּשָּׁנָה לֹא קוֹדָא לְהִזְכִּיר, כִּי הִלָּא
יַעֲבִירוּ לְדִירָה אַחֲרָתָא.

וְלִדָּק לֹאִסַּד צִדִּין בְּבֵית הַסִּפֵּר, הַגּוֹרָה לוֹ עִם

אבום, חלצה עם כים, קלמר עם מפתח. גם מניה
מבקרת בבית ספר, אבל בבית ספר כזה, שאין
עונשים שם קשה. על התנהגות רעה רק מעמידים
בפנה.

למעשה מדבר ולדק רק עם מניה וגם אמה לא
ברצון. כי מניה היא ילדה, אשר לא ראמה שרפה,
וכשהיא מספרת משהו, אף פעם אי אפשר לדעת,
האם קרה הדבר באמת, או שזהו רק פרי דמיונה.
— את משקרת — אומר ולדק.
— בחיי אמי, שאומה אני אוהבת בלב ובנפש,
שזאת אמת.

ולדק, בשיחה עם מניה, חוזר מדי פעם בפעם:
— וכי את יודעת הרבה?
או:

— מה את בקל יודעת?
או:

— ספשה את נדי...

גם על הדונה, אשר תמיד חם לה ואינה סובלת
רעש, לא כדאי לדבר, מפני שכל רצתה להקוות
לאבא מאה רבלים, ואבא היה "פתי מאמין קל
דבר" והלנה קלם.
אפילו הדוד-אבל לא בעלה של הדונה, כי אם

השני, זה אשר הציץ ובגללו קוראים לפסלטה בשם
 "פסלטה" וגם לולדק דומינו וקלמר עם מפתח - גם
 הוא לא יבקר בדירה הסנדשה.
 והכל ישמנה.

אפשר להזכיר, שפעם אביו נפלטה מצריסטה,
 שפסלטה מצאה עקבר מאחורי הסכית, עקבר אשר
 עוד היטה בו רוח חיים: אפשר להזכיר שולדק רב
 קשות עם ויצק בגלל בקבוק, שרים מי בשם נדף
 ממנו, כי הלא לא ידע שויצק יחלה וימות.
 אפשר גם להזכיר, שמצבו הפלגלי של אבא
 הורע, כי ממול לביטנו פתח האדון דרקון בית

קפה והעמיד שלחנות שיש לכבוד האורחים ועל
 חלונות הראונה ציר בדורים ומקלות למשחק הביילרד.
 — תראה שדרכון זה יכלע אותנו סיים — אמרה
 אמא לאבא, כאשר ראתה את שלחנות השיש ואת
 השקט הגדול אשר עליו מצירות עוגות וכוסיות.
 ובאמת נתרבו מיום היום המבקרים בבית הקפה
 ממול. לא רצו לשמות מה ולא חלב בבית הקפה
 של אבא, על יד שלחנות מכסים שצנניות.
 — צריך יהיה לבקש להם במקום אחר — אמרה
 אמא, ואבא נאנח.
 ולדק ידע, שעליהם לעזוב את הדירה, אבל לא
 הבין מדוע, הלא אביו היה הראשון במקום זה
 ומדוע עליו לנטר?
 עלי להוסיף, שלפני צאתנו את הדירה, חפרו
 ופתחו תעלות לארכו של הרחוב והניחו בהן צנורות
 ברזל.
 אפשר היה כל כך יפה לשחק במשחק המצודות.

פֶּרֶק שְׁנִי

עֲקִירַת דִּינָה אִלּוּ שְׁנוֹי מְקוֹם הַמְּגוּרִים, הוּא דָּבָר נָעִים. בְּשַׁעַת אַרְיוֹת הַחֲפָצִים מִתָּר לַעֲשׂוֹת הַמַּלְוִי, רֹאִים אֲזִי הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁהֵיוּ מְסֻמָּרִים וְאֶפְשָׁר, לְקַחַת לְתַמִּיד "קֶסֶסֶסֶס" וְצִנְצִנּוֹת שׁוֹנוֹת, חֲבָלִים וְסִמְרָטוּסִים אֲשֶׁר אֵמָּא מִשְׁלִיכָה. הַהֲעֵבְרָה לְדִינָה חֲדָשָׁה נִצִּימָה אֶפְלוּ אֲזִי, בְּאֲשֶׁר חוֹפְרִים וּפּוֹתְחִים תְּעַלּוֹת בְּרַחוּב : אֶפְלוּ אֲזִי, בְּשִׁרְוֹאִים דְּמַעוֹת בְּעִינֵי הַהוֹרִים, אֶפְלוּ אֲזִי, בְּשִׁסְבִּתָּא וְהַחֲתוּל עֲצוּבִים.

גַּם הַחֲתוּל עֲצוּב, מִפְּהֶק וּמִנִּלְלִי, נִגְרָר כִּלּוּ הַזְּמַן אַחֲרֵי סִבְתָּא וּמִשְׁמַט מִלְּהַפְגֵּשׁ עִם וִיץֶק, וִיץֶק רוֹצֶה לְהִסְבִּיר לוֹ אֵת אֲשֶׁר קָרָה, אֲבָל הַחֲתוּל מְסַרֵּב לְשִׁמְעַ. וִיץֶק לֹוֶקֶס אוֹתוֹ עַל בְּרָקִיו : הַחֲתוּל נֹוֶקֶר וְדֹאִי בְּמַשָּׁהוּ חֲשׁוּב וּמִסְתַּלֵּק.

אֲבָא, וְלִדָּק וּמִנְיָה יִסְעוּ עִם הַחֲפָצִים בְּעִנְיָה וּסִבְתָּא, אֵמָּא וְהַקְטָנִים – בְּחִשְׁמִלִית. וְלִדָּק מִחֲזִיק שְׁנֵי מְגוּרִים וּמִנְיָה – קְלוּב וּבוֹ בְּנִרִית.

הם נסעו הרבה - הרבה, ברחובות שונים בקומי
מקרים להם: אחרי כן עלו גבה-גבה ובקל קומה
הספקו להם אנשים רבים.

- בעת יהיה אצלנו נקי - חשב ונדק.
האם היתה אומרת שמלכלך אצלם כמו ברפת,
שבקומה א' לא יכול להיות נקי, כי הילדים מביאים
אתם לכלוך ובין מהחצר.

באותו יום לא היתה גם ארחת צהרים. ישנו
על הרצפה, כי צריך היה להקים ולתקן את
המטות ולמטה אחת נשברה רגל.

למחרת הקדימו כלם לקום. ויצק לא רצה
להתלבש - אמא נתנה לו שלש סטירות, מצקצקות.

ויצק השתומם מאד ומיד הפסיק לבכות. הוא הבין
שמשוהו השתנה בדירה החדשה.

— שתי מה וצאו לכם לחצר — אמרה אמא.

לפנים הייתה אמא מוסיפה:

— ואל תשחקו עם שוכבים!

— האם על בלם לצאת? — שאל ולדק.

— בלם — ענתה האם.

ולדק הוביל והוריד את ויצק מהמדרגות בזהירות,

כמו שנשא אתמל את הסגורים מהמגורות. ויצק

היה מרצה מאד, שעציו לרדת כל כך הרבה מדרגות,

ומניה הובילה את פולקה ונשאה אפה שלש קפסאות,

כי פחדה שמא אמא תשליך אותן החוצה.

בחצר עמדו על יד הקיר וילדי החצר הסתכלו

בהם בסקרנות; לא דברו אלא התקרבו יותר ויותר

והסתכלו. מאד לא נעים היה, שדא נמצא ביניהם אף

ילד מקר.

אחת הילדות המבגרות, גרשה את הילדים באמרה:

— מה אתם מסתכלים גלמים? לא ראיתם צדון

אנשים, או מה? לכו לכם!

הילדים שמעו בקולה והלכו, והיא נשארה.

— אתם אתמל באתם ונקנסתם כאן לגור,

גבון? — שאלה.

— אַנחנו — עֲנֵתָה מְנִיָּה.

לְמַעֲשֶׂה, לְפִי זְכוּת הַבְּכוֹרָה, הִיָּה צָרִיךְ וְלָדָק
לְעֲנוּת, אֲבָל הוּא חָשַׁב כִּיצַד לְהִתְנַהֵּג, כְּדֵי שִׁילָדָה
זָרָה וְזוֹ חֲבִין, שֶׁהוּא אֵינָנו סֶתֶם אִיזָה שׁוֹכֵב. לְסַפֵּר
מִיד, שֶׁלְמַד בְּבֵית סֵפֶר, דָּא יָכַל הִיָּה, כִּי דָא רָצָה
לְהִתְפָּאֵר: לְהַסִּיר אֶת הַכֹּבֵעַ וּלְבָרְכָה לְשִׁלּוּם, דָּא יָכַל
הִיָּה, כִּי אֶת הַכֹּבֵעַ הִשְׁאִיר לְמַעַלָּה בְּדִירָה.
וּלְסַמֵּעַ אָמַר:

— תּוֹדָה!

— עַל מָה אַתָּה מוֹדָה לִי? — שְׁאַלָה בְּתַמְהוֹן.
— עַל כֵּן, שֶׁכָּל הַיָּלָדִים הִרְפוּ מֵאִמָּנוּ וְהִלְכוּ לָהֶם.
וְלָדָק הִבִּין שֶׁעָשָׂה שְׂטוּת, כִּי אִמָּא אָמְרָה, שִׁישׁ
לְהוֹדוֹת עַל מַתָּנָה וְהִילָדָה דָּא נִתְּנָה לָהֶם וְדָא כְּלוּם.
אַחֲרֵי כֵן הִתְחִילּוּ לְשׁוֹחֵס וְהַמְכִּירָה הַחֲדָשָׁה סִפְרָה
דְּבָרִים מוֹזְרִים עַל אֲבִיהָ. דְּבָרָה בְּלִשָּׁנָה, כֵּךְ שְׁאַפְסִיו,
מְנִיָּה דָּא שְׁמַעָה אֶת דְּבָרֶיהָ, וְאַסְרָה עַל וְלָדָק לְגִילוּת
אֶת אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּיהָ.
וְלָדָק חֲזַר גָּאָה לְדִירָה, כִּי גִילוּ דּוּ סוּד כְּמוֹם,
סוּד אֲשֶׁר אָף אִישׁ אֵינוֹ צָרִיךְ לְדַעַת אוֹתוֹ.

פרק שלישי

מִנְיָה, פִּחְלָקָה יוֹיֵצֵק כְּכֹר מְזָאוּ לָהֶם מִכִּירִים
וּכְאֲשֶׁר מִזֵּג הָאוֹיֵר הָיָה נָאָה, שְׁחָקוֹ בְּחֶצֶר, דָּבָר
שְׁאֵמָא אֵינָה אוֹסְרֵת עֲבָשׁוֹ עֲלֵיהֶם.

מִנְיָה לֹא הָיְתָה לוֹקַחַת אֶתָּה לְחֶצֶר שׁוֹם צִצְצוֹעַ,
כִּי תִמִּיד מִיִּשְׁהוּ בִקֵּשׁ שְׂיִתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה. בְּאֲשֶׁר יָרַד גִּשֶׁם
יָרְדוּ לְשֹׁחַק בְּחֹדֶר הַמְּדֻרְגּוֹת אוֹ אֶצֶל הַמְּשַׁפָּחָה הַגְּבֵרָה
לְמִשָּׁה, בְּקוֹמָה הַתְּחַתּוֹנָה. בְּמִקְרָה כְּזֹה לְקַחַת מִנְיָה
אֶת הַבָּבָה שֶׁקִּבְּלָה מִהַדוּד, אוֹ אֶת מַעְרַכַת הַכְּלִים,
שֶׁנִּשְׁאַרָה עוֹד מִהַזְמָנִים הַטּוֹבִים.

וְלֹא חָסְרוּ דָבָר פָּרִט לְסִכְרִיּוֹת.

וְלָדָק נִשְׁאָר לְבַדּוֹ. מִשְׁעָמָם הָיָה. וְלָדָק מִתְמַרְמֵר
עַל מִנְיָה, עַל וִיֵצֵק וְעַל פִּחְלָקָה, כִּי אֵינָם דּוֹאֲגִים
לוֹ, הוּא רֹאֵה אוֹתָם מִתְרוֹצְצִים עִם יְלָדִים שׁוֹנִים,
וּבְחֻזְרָם הַבִּיטָה לְאֹכֶל, לֹא סִפְרוּ לוֹ דָבָר. וְלָדָק גֵּאָה
וְלֹא יִשְׁאַל רֹאשׁוֹן.

פעם פתח ולדק את הילקיט, הסתכל במחברות
ובספרים, אבל שעורים להקנה לא היו לו, כי לא
בקר בבית הספר. ושוב התישב עם אביו הקטנה על
יד החלון והסתכל בנעשה בחצר למטה – והכל מגלה
נראה בעיניו כה קטן ונעיר. לפניו עשה חסד, באשר
הסכים לשחק אִפִּילוֹ עם מנה, עקשו נשאה לו רק
אביו, אשר אינה יודעת עדין לדבר.

בצאתו אל החנות בשליחות אביו, הוא הולך
דרך החצר בצעדים אטילים: אוֹלֵי מִישָׁהוּ יַעֲבֹהוּ,
יִשָּׂאֵל דָּבָר מֶה וְיִכְנֹס אִתּוֹ בְּשִׁיחָה.

שם במקום שגרו לפני זה, הכיר את קדם וקדם
הכירו אותו: הקרט והספר, האדון מרטין ופרנק.
אִילוֹ אֶפְשָׁר הִיָּה לְחֹזֵר, לְפָחוֹת לְרַגֵּעַ, וּלְרֹאוֹת אֶת
הנעשה שם, מי גר בדירה שלהם, מה עושים בלעדיו
בבית הספר, האם כבר חופרים בחצר את התעלות
והבורות...

רע היה לוֹלְדֵק.

אבא היה יוצא בבקר, חוזר לפניו ערב ואבא
היתה שואלת כל יום:

— נו ומה?

— לא כלום – היה אבא עונה.

סבבא, ישבה עצובה, אִפִּילוֹ לא רָסְנָה, כי אבא

טורחת ועושה עמה הכל. לכן כועסת אקא לעתים
יותר תכופות. ואביו ויצק מקבלים מכות במקום סקריות.
אקא אומרת:

— אל תחשבו שעכשו — כמו לפניכם.

כאלה היו הסיים עד בוא יום השבת.

בשבת נתכבדנו בבקור הדוד והדודה, אבל
בלי אזור (שם כלב) ובק עם יגק. ולדק אינו טובל
את יגק זה, המתפאר תמיד. ברצון היה נשאר עתה
בבית. כדי לשמץ על מה ידברו המבגרים, אבל
אקא צוטה לרדת למטה.

— תשחקו רק אתם לבדכם — העירה הדודה,

ולדק הסמיק.

יגק דבר מעט ולא הופיר בכלל את הרוכה.
לולדק נדמה היה שיגק יודע הרבה דברים, אלא
שהדודה אסרה עליו לספר. ישבו בסדר המדרגות
על אדן הסלון והסתכלו ביגדים, אשר שחקו במשחק
השפשי, אורחים.

באשר קראו להם, שיצאו למעלה, חשב ולדק
שהכינו קפה ויהיו קצבים: אך על השלטון לא היטה
אפילו מפה ולא היו ספלים.

— אינה רעב, יגק? — שאלה אקא והשפילה את

ציניה.

— לא, אינו רעב — השיבה מיד הדודה, — נכון,
ינק, שאינה רעב?

התחילו להפריד, אבל הפרדה הייתה הפעם ברוח
אחרת, לא כמו תמיד. ולדק הבין מיד, שסבתא מפע
מחר ומעורבם.

לפנים הייתה סבתא כועסת לעתים קרובות על
ולדק ומתאוננת עליו בפני אבא, וולדק אהב אותה
רק במדת ההכרח שיש לאהב סבתא. אבל ברגע זה,
באשר הספכל בפניה הקמוטים ורעא, שהיא זקנה
מאד, וכשהתחיל לחשוב שאין לה אדם בעולם, — נעשה

לולדק קף קמו בזמן, שהוא רוזה לבבות, אכל לא
בקה ורק אפר לעצמו:

— אינני בוכה ודאי משום שאני גדול.

וקימה זאת הפעם הראשונה בחייו, שלא שטח

על קף שהוא כבר גדול.

כי מה התועלת שתצמח לו מזה?

פֶּרֶק רביעי

למחרת המעורר ולדק מקדם מאד, אם כי היתה
יום ראשון. למעשה אינו נבדל עקשו יום ראשון
במאומה מכל יום אחר בשבוע.

הגדולים כבר היו ערים, סבתא היתה לבושה,
מוכנה ליציאה ואבא אבן וקשר איזה צרור
ולדק התישב במטה, אבל אמא רטנה ואמרה:
— תישן, תישן, מקדם גדול.

הנים ולדק את ראשו על הכר ועצם כאילו את
שמורות עיניו. אבא גמר לקשר, שמה קפה שחור
מאד ואיש לא אמר דבר. אבא גם מהר וסבתא
הרבתה לנשף בכל פסית. אחר כך עטפה אמא בעתון
את שארית הלחם, אשר לא אכלו וסבתא תמשה בשקט:
— לשם מה זה? לא, לא נחוץ.

— יביא תועלת בדרך — אמרה אמא.

אחרי כן פרעה סבתא על הכרבים ליד המטה.

בה ישנו הילדים. ולדק עצם את עיניו ושמע איך
אבא עוזר לסבתא לקום על רגליה.

אבא לקח את הצרור ויצא יחד עם אבא וסבתא
לחור המדרגות: אחר כך חזרה אבא, ישיבה על
כסא ונראתה הרבה זמן במהרהרת באיזה דבר.
באשר התעורר ולדק שנית, כבר שפשוף ויצק
את עיניו, הענה פניו, הסתכל מסביב ואמר:
— סבתא הלכה אל החתול.

רק עכשו נזכר ולדק, שהחתול נשאר בדינה
הקודמת וחשב, שויצק צדין טפשוני גדול.

אבא הרשתה למניה ולפחלקה ללכת לכנסיה
עם הגברת הגרה למטה, כי אבא כבר דברה פעמים
אחדות עם הגברת והשאינה לה את הגיית לכביסה.
ויצק ירד לחור המדרגות לשחק עם הילדים
וילדק התישב עם אביו על אדן החלון.

היום היו געלים ללד הילדים ולא בוססו יחסים
בעפר. בעזר עבר הצער הגדול העבוש תמיד קרעים,
וזה המטאטא את המדרגה יחד עם השוער, וזה
הנומן ללדקם ללדק סכריה אדמה. עברה הילדה, שאינה
משחקת עם אף אחד, רק מביטה בשקט וקלם מרשים
לה לעמד בקרבתם ולהסתכל.

כי לא ללד אחד מתר לעמד כל כך קרוב,

באָשר אַחרים משתקים. מיד אומרים:
 — מה יש, לא ראית? איזה עגון לך?
 גם לולדק אָמרו פעם כך. ובאָשר התברסק,
 מישהו עוד צעק:

— הביטו נא, גנדרן. הנשוא על קצף הים!
 קצסו נדאי על שֶׁהִיא בַּנְעָלִים, אם כִּי הִיא זֹה
 יום חל רגיל. זוהי אולי הסבה, שֶׁלֹּדֶק צִוֶּין לא
 הכיר אֶת אָף אֶחָד, אם כִּי הוּא כָּכָר גָּר בָּאֵן שְׂבוּע
 ימים. העֲלִיבוּ אוֹתוֹ בְּחֶזֶר וּמִשּׁוּם כֵּךְ נִשְׁבַּע בְּהֵן
 צִדֵּק, שֶׁלֹּא יִפְנֶה רֹאשׁוֹן לְאִישׁ, וְהֵם אֲדִישִׁים וְאִינָם
 מְתַקְרְבִים גַּם אֵלָיו.

— צור לי לקלף מפוחי אדמה, ולדק, — אמרה
אליו אמא בקול מתנונים בונה, כפי שהילדים נוהגים
לפנות אליה, בשעה שאינם בטוחים אם אמא
תסכים.

ולדק הושיב את אביו בצריסה, לקח סכין והתחיל
לקלף את המפוחים, בחסר וריוות בואת, שהמפוחים
החליקו מיניו ואחד מהם נפל והתגלגל רחוק ממסת
לרון.

בצהריים, בערב, חזרה מניה מהבנסיה ובצעותה
העניה, כאלו סוד כמוס אמה, התישבה על יד
ולדק.

— המדע מה אספר לך? — התחילה, כי חששה
שולדק לא ירצה לשמע, — המדע שאביה של גטלקה,
זו שדברה אתה אז בחצר, הוא אסיר פוליטי ויושב
בבית הסהר, בצנוק ממסת לאדמה במבצר? חילים
רבים באו! בבלו ידיו ורגליו, קשרו לו, אבל לגמרי,
את העיניים ובמקחטה סתמו את פיו, כדי שלא יצעק.
קצין אסד, רכוב על סוס, רק הקטפל אם מי שהוא
יוזו — ואז יירה.

מגין מניה יודעת מה שגטלקה ספרה לו אז
בסודי סודות? אלא שמניה מספרת לגמרי אחרת —
מוסיפה דברים שונים וכלי טעם.

אָבִיךָ שֶׁל נַטְלָקָה הָיָה אָסִיר פּוֹלִיטִי - זֶה נָכוֹן.
 אָבֵל אָקְרוּ אוֹתוֹ בְּאֶסֶן פֶּשׁוּט, כִּי מָצְאוּ אֶצְלוֹ זִנְרוֹת
 וּכְרוּזִים אֲסוּרִים, אָבֵל לֹא הוֹבִילוּ אוֹתוֹ בִּכְבָּדִים.
 אִיךְ מִנִּיחַ מַסְפֶּקֶת הַכֵּל בְּצִוְרָה מִשָּׁנָה - כִּמוֹ
 אֵינָה סְפוּר בְּדוּי! לָשֵׁם מַה לְשִׁקֵּר, בְּאֶשֶׁר אֶפְשָׁר
 פֶּשׁוּט לְסַפֵּר ז' וְלִדְק אֵינּוּ סוֹכֵל הַנְּזוּמוֹת קְאֵעוּ.

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

סוף סוף מצא ולדק ידיד.
פעם אחת ישב עם אביו על המדרגות. פתאם
שמע צעדים, מישהו הולך ושורק.
— טובב, פרטח, חשב ולדק, כי אפא אקרה, שרב
פרטחים שורקים.

נער, ובנידו חבילת ספרים, נצצר בל עוד נפשו
בו, הנני על אדן הסלון את הספרים, התישב והתחיל
לדפדף בספר. הנצר סוף במרצה, ונבר היה שהוא
מצנן להתחיל בשיחה, כי פעמים בבר הקטפל
בולדק.

— הסדע לקרא? — שאל.

— מובן — צנה ולדק.

— ראה, בחדש ימים עורף אני ציד על ספר זהו
ולדק שחק במשחק הצידים עם גנק דוננו,
שנשנותו היה רובה; אבל ערכו ציד על ארנבות

יברנזים : אַקל מַה פֿרושׁ זעלף צינד על ספּריס -
לאַ הבין.

— זהו ספור הקטורי מתקופת נפוליאון. אתה
רואה, ישנם בו כל הדפים והספר לא קרוצ וכמעט
לא משמש. פעמים קראתי את כל הספרים על
נפוליאון. ואת, המבול, קראתי שלש פעמים. המכיר
אתה את, המבול?

— מכיר — אמר ולדק, אשר למד על המבול
בבית הספר: איך נח בנה את המבנה והיונה הביאה
לו צלה וזאת לסימן וקאות, כי קלו הפנים מעל הארץ.
— והספר הזה — המשיך הנער להסביר — הוא
מדעי, על כוכבים. גם ספר זה קראתי כבר פעם
אחת: אבל לקחתי אותו, כי הגברת הספרנית אינה
רוצה למת רק ספורים — מעשיות. אגב, ספורים בולגרים
ביום אחד, וספרים מחליפים רק פעם בשבוע, הרי
שתייתי משמעם אחר כך. ואתה, מה שמך?

— ולדק.

ולדק הסתכל בסקרנות בפני הנער, המבולג
ספרים. מה זאת אומרת לבד ספרים ואיפה הוא
עורך ציד עליהם?

— אתה טרם היית בספריה, נכון? תכל שאל
ידיעה, הייתי מביא לך טפס־בקשה. אם כי אפשר
לכתב גם על דף גיר פשוט. תדאג רק שמנהל הבית
יחתם על הבקשה. איכשהו כבר אדאג להכניס אותך

לשם. אמה הולך להתארח אחרי העקבים?

— לא — ענה ולדק מדאג, כי במדה שהמכיר
החדש הרבה לדבר, בה במדה הבין אותו ולדק
פחות, אבל התבונש גדלות, שאינו יודע, שדא יראה
בטפש, שדא בדאי להתחבר אליו ולהתרוצצ אותו.
נדברו להפגש בשעה חמש, אם כי ולדק טרם
למד ואינו יודע גדין את השעון.

זכר יום זה שמור בלבו של ולדק ושביד חדש
כמו נפתח בתייו. כי רבות ספר לו הנער באותו יום.
ומה מונח הדבר ומקליא: בבית הספר אינו מבקר
ובכל זאת הוא יודע כל כך הרבה.

הוא יודע אינה כבע חבש בונפרטה, איך שלב
את ידיו על חוזה. הוא יודע להבדיל בין אליוף
בצבא לבין קצין פשוט; כי ישנם עצים גדולים
ועבים, שאפשר לגור בגזע שלהם בכתוף בית;
שבאור יש חמץ, אשר בלעדיו נחנקים עקברים
והפעמון לא יצלצל, ומי שאינו מנקה את השנים
יש לו סידיקים בפה, ושהטלגרף — זה ניצוץ
חשמלי.

— התרצה להנכח? — שאל.

— אני רוצה — ענה ולדק, אף כי האמין, שהוא

דובר אמת, בכל זאת — מי יודע אם זו אמת?

עברו את הגדר והצמידו את האננים לעמוד
הסלגרי.

- התראה חוטים?

- אני רואה - ענה ולדק.

- הרי זה סלגרי, נכון?

- נכון - אמר ולדק.

- התשמע איך העמוד מוקדם ורועש בסנים?

- שומע - ענה ולדק.

- נו, אפה רואה, כי בעמוד יש חשקה.

פֶּרֶק שְׁשִׁי

עַל יַד הַגֹּדֶר, בְּסֶנֶת הַחֲצָר עַל הַגַּג הַנְּמוּךְ שֶׁל
מַחֲסַן הַקֶּרֶחַ, לְמַד וּלְדַק תּוֹרָה מִפִּי אוֹלֶק, בְּמִשְׁפַּח הַרְבֵּה
עֲרָבִים, וּתְמִירַת זֹאת קִבֵּל אוֹלֶק יְדִיעוֹת מִפִּי וּלְדַק עַל
בֵּית הַסֵּפֶר וְהַלְמוּדִים בּוֹ. כִּי עוֹד קָרָאוּ בְּסֵרוּגִין, הַכֵּל
הַלֵּךְ לְמִישְׁרֵינוּ. אֲבָל בְּאִשֶּׁר לְקַחוּ סֵפֶר לְמוֹד: דִּקְדּוּק
אוֹ סֵפֶר לְחֶשְׁבֹּן – בֶּק אֹ הַכֶּבֶר לְוִלְדֶק, מֵה מַעֲשוֹת
יְדִיעוֹתָיו וְעַד בִּקָּה הֵן פְּגוּמוֹת.

– שֵׁם עֶצֶם עוֹנָה לְשֵׁאֵלָה: מִי? מֵה? אִם הַדָּבָר

סִי – מִי? וְאִם דּוֹמֵם – מֵה?

– וּבִכֵּן גַּם נִפְלְאוֹן הוּא שֵׁם עֶצֶם?

– מוֹכֵן, כִּי אֶפְשָׁר לְרְאוֹתוֹ.

– הֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לְרְאוֹתוֹ, כִּי הוּא מֵת.

– נוּ כֵּן, אֲבָל בְּתִמְוִנָה.

– אֲבָל בְּתִמְוִנָה, הוּא אֵינּוּ סִי וְעַל כֵּן עוֹנָה

לְשֵׁאֵלָה: מֵה?

וְלֵדָק מְנִיץ אֶת כְּתִפּוֹ.

— הָאֵם גַּם „תְּהִלָּה” הִיא שֵׁם עֵצִים?

— אֶת הַתְּהִלָּה אֶפְשָׁר, אֲזַי אֵי אֶפְשָׁר לְרֹאוֹת?

— וּמִדּוּצַּע עוֹנָה הַמִּלָּה „תְּהִלָּה” לְשֹׁאֵלָה: מָה?

הֲלֹא הַתְּהִלָּה חֵיהָ?

— הַתְּהִלָּה, לֹא בִּק שֶׁהִיא חֵיהָ אֲזַי שֶׁהִיא נִצְחִית.

אֲזַי רּוֹצֶה לִּהְיוֹת מְנַהֵיג מִפְּרָסֵם וּנְצִאי גַּם יְהִיהָ.

לְאֲזַי יֵשׁ גַּם דָּרָךְ, הַמּוֹכִילָה אֶל הַתְּהִלָּה: צְרִיךְ

לְהִסְתַּכֵּל בְּשִׂמְיָם, בְּאֶשֶׁר הֵם וְרוּעִים מּוֹכְכִים, כִּי בִינֵיהֶם

יִשְׁנָם מּוֹכְכִים נּוֹפְלִים. צְרִיךְ אֲזַי לְבַנֵּן אֶל שְׂעֵת נְפִילָתוֹ

שֶׁל מּוֹכֵךְ וְלִהְיוֹת מִהֵרָ:

— אֲנִי רּוֹצֶה לִּהְיוֹת מִפְּרָסֵם.

וְכָךְ יְהִיהָ — הַבְּקָשָׁה תִּתְמַלֵּא.

אֶפְשָׁר לֹמַר: אֲנִי רּוֹצֶה לִּהְיוֹת עֲשִׂיר. אֲכַל אֲזַי

אֵינּוּ דוֹאגַ לְכֶסֶף.

— הָעֲשִׂיר חֵי נֶמֶט — וְנִגְמַר. אֲךָ הָאִישׁ הַמִּפְּרָסֵם —

זֶה מִשְׁהוּ שׁוֹנֶה וְאַחֵר לְגַמְרִי.

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ בִּסְפָרִיָּה — חֲכָיו שָׁעָה שְׁלֹמָה עַד

שֶׁנִּקְרְאוּ בְּשִׁמּוֹתֵיהֶם: וְלֵדָק הַבֵּין אֲזַי, מָה זֶה נִקְרָא

לְעֹרֶךְ צִיד עַל סִפְרִים.

בְּבֵית הַסֵּפֶר, הָרִי פָּרֵט לְמִלִּידִים אֲחֻדִּים, הַנִּצְרִים

אֶף פָּעַם לֹא דִבְרוּ עַל סִפְרִים. וְעַל מָה שֶׁכְּתוּב בַּסִּפְרִים,

דבריו רק אז, כאשר המורה הנמין אל היום. וקאן
משהו אחר לגמרי.

— האם זה ספר יפה? מה קראת? מה מספר
בספר? אני מכיר אותו, או: לא קראתיו צדון. אנדה,
ספור, שירים, ביוגרפיה. ספר קל או קשה? דברך
אחד או בשנים.

הנערים החליפו ולקחו ספרים לעצמם, לאחים,
לאחיות ולהורים.

אולם הכיר כאן את כלם וכלם הכירו אותו. הוא
נמן הוראות, יעץ לקחת, או לא לקחת אינה ספר.

— אתה חושב שהגברת (הספרנית) תמן?
שדשה ספרים? ומה ישאר לאחרים? את הספר הזה
אל תתת, כי הסוף קרוע. הספר הזה מצחיק מאוד.
— זה מסע דמיוני. ספר זה טוב בשביל אביה.

ולדק בעצמו לא היה מתמצא כאן בכלל.
אולם הגיש את הסתק חתום על ידי מנהל

הבית.

— בבקשה, גברת, והו נער חדש.
ולדק עשה תנועה בלתי זרינה ברנג'יו — רצה
לקר קינה — ונדסה מקל הצדדים, כי צר היה המקום.
הגברת לקחה את הסתק ורשמה את הקורא
החדש.

— ויש לה עשרה גרושים?

— אין לי גברתי.

— תביא בשכיוע הקא.

— טוב, גברתי.

ולדק התעצב.

— ומה יהיה אם אקא לא תרצה למת עשרה

גרושים? — שאל בלכתם בדרך הפומה.

— לא נורא. הספרנית הזאת אינה דורשת.

לשניה אל תגש, כל שומר נפשו ירחק ממנה. אבל

זו רק מדברת, אבל היא טובה. ומלבד זאת, אם אתה

בחור סגון — אלהה לה.

לְאוֹלָק מִשְׁרָה בְּחִנּוּת לְמִכְשִׁירי כְּתִיבָה, וְהוּא
מִשְׁתַּכֵּר שֶׁשֶׁה רִבְלִים לְחֹדֶשׁ.

— אֵל תִּפְחֹד, גַּם בְּשִׁבְלָהּ אִמְצָא מְקוֹם עֲבוּדָה.
כְּאֲשֶׁר אֵצִיט לְהִתְקַבֵּל לְחִנּוּת הַכִּסְרִים, אֲנֹמֵר עַל
מְקוֹם עֲבוּדָתִי וְאַתָּה תִּכְנֵס בְּמִקְוָמִי.

בְּאוֹתוֹ עָרַב הַכֹּל קָרְאוּ בְּבֵית: אֵבָא, אֵמָא וְיִלְדָּק.
יִמְנִיָּה הִרְאֵתָה לְוִיצָק וְלִפְסִלָּהּ תְּמוּנֹת שְׁבִסְפֹר
וְלִהְסִבֵּרַת כֹּל תְּמוּנָה בְּדִתָּה אֵינָה סְפוּרָה.

— שְׁמָרִי, לֹא לְזִכְלָהּ וְלֹא לְקִרְעַ — הוֹהִיר וְלִדָּק.
וְהַעֲרַב מֵהָר לְעֵבֶר, מֵאֲשֶׁר כֹּל הַעֲרָבִים הַקְּדוּמִים.

פרק שביעי

אָבא יֵשֶׁן בַּיּוֹם. יוֹצֵא בְּעֶרְבּ וְחוֹזֵר בַּבֹּקֶר. אָבא
מַעֲבֵר עֲבוּדָה בְּמַאֲסִיָּה, כִּי הוּא הוֹרֵם אֶת בְּרִיאֹתוֹ
וּמַשְׁמֵכֵר כֹּל כֹּךְ מַעֲט, עַד שֶׁוֹלָדֵק רָעֵב עֲתָה לַעֲתִים
תְּכוּפוֹת.

בְּעַד כֹּל הוּן שֶׁעוֹלָם לֹא אָנְגָה לְאִישׁ – לֹא
לְאָמָא, לְאֵךְ אֶחָד, כִּי חֲרָפָה גְּדוֹלָה הִיא לִהְיוֹת רָעֵב.
כַּאֲשֶׁר וְלָדֵק רוֹאֶה שֶׁהַלָּחִים פּוֹחֵת בְּבֵיתוֹ, הוּא פּוֹרֵם
לַעֲצָמוֹ פְּרוּסָה דַּקִּיקָה. וְכַאֲשֶׁר אָמָא מְגִיֶּשֶׁה מֶרֶק,
הוּא אוֹמֵר שֶׁמֶסְפִּיק, אִם כִּי רֵיחַ טוֹב לְמֶרֶק. וְלַעֲתִים
קְרוֹבוֹת – אִזְּ אֵיךְ הוּא מְתַבְּשׁ – נֶזְכֵּר הוּא בְּפְרוּסוֹת
הַלָּחִים הַגְּדוֹלוֹת וְהַעֲבוֹת, הַמְּרוּחוֹת בְּרָבָה, שֶׁאֵכֵל
בְּדִירָה הַקּוֹדֶמֶת. אָמָא אֵינָה מַסְצִירָה עֲתָה בִּילָדִים
שִׁיאֵכְלוּ, אִפְלוּ לֹא בּוֹיָצֵק. וְלָדֵק מַעֲמִיד אִזְּ פָּנִים
כְּאֵלוֹ אֵינוֹ רוֹאֶה וְאֵינוֹ מִבִּין.

בְּמִקְרָה הַשִּׁיג וְלָדֵק עֲבוּדָה.

בבית בו הם גרים, היטה חנות. בחנות גרו
הבצע ואשתו, אבל לא היו להם ילדים. האשה
שמנה מאד ונאיש רגל תותכת של עצ. שניהם לא
ידעו קרא וכתב ולא חשבון.

פעם בקשו מוֹלֵדֶק, כי יקרא בסניהם על מקרה
רצח באותו רחוב; הקלו את וֹלֵדֶק, על הקריאה
הרהוטה ונתנו לו שש סקריזות. שמי סקריזות גסו וֹלֵדֶק
לפסלקה ושמים לויצק, כי הלא קטנים היו; סקריזת אחת
למניה ואחת לילדה האלקת-סרשית, אשר אינה משחקת
עם הילדים, אלא עומדת תמיד קרוב למשחק ומסמלקת

איך אַסרײַם משחקים, ואיש אינז אוסר עײַק זעמד
זקרבט הקשחקים.

פעמים אַסדוט קרא וײַזק אַת העתון בענות
וערף אַת הקשכונות. אַסרי זַה קאז הענגני ואשתו
השטנה, ביזם הראשון, זבכור בבית וײַזק, והציעו לו
משלום חמשה והובים לחדש בעד נהול הקשכונות
ואמרו, שהם רוצים לאמץ אַת אבז הקטנה, אַשר
קבר חדנה זינוק, כי להם אין ילדים.

וײַזק נדמה הַיה תמיד, שְׁאינז אוהב אַת אבז,
אבז הַיה סרענית ובכנית, לא הכינה זכר ואַת
הכל רצונה לקחת בילדים וכאשר לקחה, מיד קלקלה.
אמא הַיה דורשת תמיד שִׁינתרו לה, כי קטנה היא
וטפלת. ואם קך, אַל תגלם אי נעימות ואַל תתערב
בכל זכר! וײַזק בועס לעתים תכופות, שמשילים
עליו לשחק עם אבז.

ובכל זאת, באשר שמע, שעומדים לקחת אַת
אבז מביתם לתמיד, שהוא לא יְהִיה אַסיה, שֶׁהענגני,
בעל הרגל התומכת, יְהִיה אַביה, נדמה הַיה לו, שְׁזַה
זכר נורא. אבז נעשתה אַז כל קך יקרה, שבעד כל
הזן שבעולם לא יסכים למסר אותה.

— אמא, אַני אַעבד, אוֹלֵק ימצא לי עבודה...
לא, לא, אמא, אַל תתני אַת אבז. היא קטנה כזאת!

יְהִי לָהּ עָצוֹב בְּלִעְדֵי פִסְלָהּ וּיִצָּק. אֲנִי אֲמֵן לָהּ
אֶת מִפְּוֹחֵי הָאֲדָמָה שְׁלִי.

וְלָדָק שָׁכַח לְגַמְרִי, שֶׁהוּא כָּבֵד גְּדוֹל וּפְרִיז בְּכִי.
הוּא בָּקָה וּבְרַח אֶל גֵּי מַחֲסֵן הַקֶּרֶחַ שֶׁבִקְצָה הַחֲצֵר.
גַּם שָׁם הִמְשִׁיךְ לְבָבוֹת. בָּקָה בְּכִי גְדוֹל וְלֹא יָכַל לְהִרְגֵעַ.
עַל אֵיזָה חֲטָא אֱלֹהִים מַעֲנִישׁ אוֹתָם כֵּל כָּדָז
אֶת בֵּית הַקֶּסֶף הַפְּסִידוֹ, בְּבֵית הַסֵּפֶר אֵינָם יְכוּלִים
לְבַקֵּר, הַחֲתוּל עֹזב אוֹתָם, סִבְתָּא נִסְעָה, אֶבְיָא הוֹרֵם
אֶת בְּרִיאֹתוֹ...

וְלָדָק סִפֵּר עַל הַכֵּל לְאוֹלָק.
— אֵל תִּלְלֵי בִטְלָן שְׁכֻמוֹף — נָחַם אוֹתוֹ אוֹלָק —
כֵּד הָאֲנָשִׁים הַמְּפָרָסְמִים הֵיוּ אֲמָלָלִים.
וְאוֹלָק גָּמַל לְוְלָדָק מִתְּנָה — שֶׁרָשָׁת וּגְדוּבוֹס.

פרק שמיני

— סתר לא אלף למיונה — אמר אלק.
אלק מכנה בשם "מיונה" את הסנות בה הוא
עובד, ולכעל הסנות הוא קורא "הזקן". גם אם "הזקן"
הוא צעיר, תמיד יקרא "זקן" — כי כך שמו בפי כלם.
אלק מקרח ללכת לגן הילדים, כדי לרשם
את אחיו הצעיר.

— וגם כך פעוטות בבית. קח את תעודות הלכה
שלהם ונרשם את כל השלשה. אבל אתה נדאי שוב
אינך מבין?

אלק כבר יודע שולחן יש להסביר הכל.
— גן ילדים זהו קצין בית ספר לילדים קטנים
מאד; בני שש הנם כבר גדולים מדי, כי בגן אין מלמדים
אפילו את האותיות. הילדים מצוירים, שרים, קולעים
סלסלות, מקבלים כוס חלב ופצמים בשנה — מתנות:
סגרים או גזלים ועוגות. מקבד זאת — תראה בעצמך.

גופו הוא אוֹלֵק זה – חשב וְלָדַק בְּלִבּוֹ.
 הוא נכנס מן הפְּרוֹדוֹר אֶל הַכְּתָה וְהִרְאָה לוֹלָדַק
 אֶת הַמָּקוֹם עָלָיו יָשָׁב, בְּהִיּוֹתוֹ קָטָן, בְּשִׁהְיָה מְבַקֵּר
 בְּגֹן הַזֶּה. בְּתַגּוּפַת יָד הַצָּבִיעַ עַל הַתְּמוֹנוֹת שֶׁעַל הַקִּיר,
 שֶׁהֵיוּ תְּלוּיּוֹת עוֹד בּוֹמְצוֹ נִחְדָּשׁוֹת שְׂנוּסְפוֹ בְּשָׁנִים הַבָּאוֹת.
 אַחֵר כִּךְ פָּתַח דָּלֶת לְחֹדֶר שְׁנִי, בּוֹ עָמְדוּ שְׁלֹחֲנוֹת
 וּסְפִסְפִּים אֲחֵרִים, גְּדוֹלִים יוֹתֵר.
 – הִסְתַּכַּל נָא, הַתִּרְאָה? זוֹהִי מִתְּפָרָה, כָּאֵן הַיְלָדוֹת
 הַגְּדוֹלוֹת לּוֹמְדוֹת לְתַפֵּר וְלִרְקָם.
 בְּחֹדֶר זֶה פָּגְשָׁה אִתָּם הַבִּרְת נְמוּכָה וְרִנָּה, אֲשֶׁר
 הִכִּירָה מִיָּד אֶת אוֹלֵק וּבְכָלֵל לֹא בָּעֶסֶה.
 – אֵ, אוֹלֵק, מַה שְּׁלּוּקָה? מַה חֵדֵשׁ תִּסְפָּר?
 – כָּאֲמִי אֶל הַגְּבִרֹת בְּעִנְיָן חָשׁוֹב מְאֹד. אֲנִי
 מִקְנָה שֶׁלֹּא תָשִׁיב אֶת פְּגִינּוֹ רִיקָם. וְזֶהוּ חֲבָרִי וְלָדַק
 וְגַם לוֹ שְׁנֵי יְלָדִים.
 הַגְּבִרֹת הוֹשִׁיעָה אֶת יְדָה לוֹלָדַק וְזֶה לֹא יָדַע
 מַה לַּעֲשׂוֹת בָּהּ...
 – זוֹהִי תַעֲצוֹת הַלָּדָה שֶׁל אָחִי וְשָׁמַיִם אֵלֵיו –
 שֶׁל יְלָדֵי יְדִידִי.
 הַגְּבִרֹת בְּדָקָה אֶת הַתַּעֲצוּדוֹת, עֲקָמָה אֶת הָאָף,
 כִּי וַיִּצֵּק קָטָן מִיָּד, כְּדֵי לְבַקֵּר בְּגֹן הַיְלָדִים.
 – אֲנִי אֲחַבֵּאִי לָהֶם גְּבִרֹתִי – הַבָּסִים אוֹלֵק –

כך השלישייה כמו "צוקה" והחמר משבת. אל נא,
גברתי, אל נא תהיי קפדנית, כי הסחורה טובה
ובמחיר סימוני.

— אל תשטטה, אולק — אמרה הגברת — למה אתה
משטטה ומצמיד פני טפשי וזה לא אמה נער גבון!
אולק הקמיק והשפתק והגברת נפרדה מהם, כי
נכנסו שמי נשים והביאו תעודות לנה, כדי לרשם
את ילדיהן לנן הילדים.

וְלֹדֶק הֵיךָ לֹא נָעִים. הוּא אֶהֱבָה מְאֹד אֶת יְדִידוֹ,
אֲבֵל לִפְעָמִים הִתְבַּיֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו. פָּעַם אָמְרוּ לְאוֹלֶק
בִּסְמִרָה, שָׂאם לֹא יִרְגַע, לֹא יִתְּנוּ לוֹ סְפָרִים. גַּם
אִזְּכָרוּ:

— אַל תִּשְׁמָחָה!

בְּדֶרֶךְ כָּלֹל אוֹלֶק הוּא חָכָם וְנָעִים, אֲךָ לִפְעָמִים
מְדַבֵּר בְּצִירָה מְשֻׁנָּה וּמְוִנָּה, כִּאלֹו הוּא עוֹשֶׂה בְּכֹנָה,
שִׂיזְמָקוֹ וַיִּלְעָגוּ לוֹ.

— הַגִּבְרַת כְּעֶסֶה עָלֶיךָ — הִתְחִיל וְלֹדֶק, בְּרִצּוֹתוֹ
לְהַפְסִיק אֶת הַשְׂתִּיקָה הַבִּלְתִּי נָעִימָה.

— זֶה לֹא כְּלוֹם, נִתְפַּיֵס שׁוֹב. בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, אָסַע
לְדוֹדָה, אֶקְטֹף פְּרָחִים, אֶסַּדֵּר זֶר יָקָה וּבְדִיף זָהָב אֶכְתֹּב:
„נִתְפַּיֵסָה“!

אוֹלֶק הוֹסִיף עוֹד לְדַבֵּר הַרְבֵּה עַל הַזְּמָנִים שֶׁבְּעֶצְמוֹ
בָּקָר בָּגָן.

— הִיא טוֹכָה מְאֹד. אֲבֵל כָּאֵן יֵשׁ גַּן יְלָדִים אֲחֵרִי,
לְכָלֵב לֹא הֵייתִי מֵיַעַץ לְבָקָר בּוֹ, כְּעַד כֵּל מַה בָּקָה
תּוֹלָשֶׁת אֶת הָאֲזֻנִּים אוֹ מִכָּה בְּסִרְגָּל עַל הָאֲצָבָעוֹת.
בְּעֶסְנִית כּוֹאת וְאֶקְרִית — אֲנִי אוֹמֵר לָהּ, — כִּמוֹ כָּלֵב
שׁוֹמָה.

וְלֹדֶק נִדְמָה, שְׁאוֹלֶק בָּקָר נִדְאִי גַם בָּגָן הָאֲחֵרִי,
עָלָיו סֵפֶר, אֲבֵל כְּפִי הַנֶּרְאָה, לֹא זְמַן רַב בְּיוֹמֵר.

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

אָמא חֲזַתָּה מֵרֹאשׁ (נִבְּאָה), שְׁהִמְצָב יִלְךְ וַיִּרַע,
וּבְכֵל זֹאת הָיָה עֲתָה יוֹמֵר טוֹב מֵאֲשֶׁר בִּסְתָחֻלָּה.
הָאֲדוֹן וַיִּטּוֹלֵד מִפְּרִגָּה (פֶּרֶקֶר שֶׁל נִרְשָׁה) הַשִּׁיב לְאַבָּא
שְׁלֹשִׁים רְבֵל שֶׁהָיָה חֵיב לוֹ, מִכְּרוּ אֶת הַשָּׂדֶה שֶׁלֹּא
הָיָה צָרָךְ בָּהּ. וְשׁוֹב נִרְאָתָה חֲמָאָה נִמְרַחֶת עַל פֶּת
הַלָּחִים וּלְעֵתִים יוֹמֵר תְּכּוּפּוֹת נִתְּכַדּוּ בְּבֶשֶׁר לְאַרְחַת
הַצְּהָרִים. וְאַבּוֹ הַקָּטָנָה וְכֵתָה לְקַבֵּל אֶת זֶג הַנִּצְלִים
הָרֹאשׁוֹן בְּחַיָּה.

אַבּוֹ נִצְלָה.

אִישׁ לֹא יִקַּח אוֹתָהּ לְעַצְמוֹ, אִישׁ לֹא יוֹצִיָּאָהּ

מִחֲבִית.

— אַבּוֹ שְׁלָנוּ! — אוֹמְרִים הַיִּלָּדִים בְּנִגְוָה וּבְלִקְתָּם

לְחַצֵּר לֹאֲקָחִים אוֹתָהּ אִתָּם.

כִּי לִפְנֵי זֶה גַּם וַלְדָק וְגַם מִנְיָה לֹא רָצוּ לְרַדֵּת

לְחַצֵּר עִם אַבּוֹ, חֲשָׁבוּ שֶׁלֹּא נָאָה לָהֶם לְטַפֵּל בְּתִינְקָתָהּ.

כפי שעושה זאת סתם מישהו, אשר אף פעם לא
בקר בבית הספר. כי לפני זה הייתה אביו של אמא,
וכעת היא שוכת לבלות.

יבן קנה ולדק לאבו שוקולדה שנוצרת אמיתית,
אבל אביו הקיאה, אחרי אכלה את השוקולדה, שלש
פעמים: מניה נמנה לה במתנה בבה קטנה, אם כי ברור
היה שאבו תפרק ותשבר אותה לגמרי: פחלקה ויצק,
אשר קלעו ורקמו בגן הילדים, הכינו לאבו הפתעה
(הגננת קבלה את ויצק בגן, אם כי היה קטן מדי).

סדד היום של ולדק היה עקשו בזה:
בבקר הולך ולדק לחנות, כדי להביא עצים
להסקה, להם ונפט. אחרי זה עוזר הוא לנקות את
הסדר, אשר אינו נקי לגמרי, אם כי הם גרים כל
כך גבה. אחרי זה יש לו שעור עם מניה, כדי שלא
תשכח לגמרי את אשר למדה בבית הספר. הוא עוזר
גם לאמא בהקנת ארסת הצהרים.

חבל שלא מסר אז את תעודת הלידה של מניה,
כי היתה יכולה ללמד תפירה וכעת אחר את המועד.
בשעה ארבע הולך ולדק למשרד, בו היו תלויות
כל המודעות של העיתונים. צריך היה להוציא
מאד ולהשיג מקום טוב, כדי להעתיק את הפתובות
של מקומות העבודה, בהם גמפשים נער לשליחיות

בחגות ולהזדרז להגיע מהר לפי הכחובות.
ולדק לא הכיר יפה את העיר ורשה. הנה
נאלץ להתעכב בדרך ולשאל את פי העוברים ושבים
לכיוון הרחוב המבקש וכאשר סוף־סוף הגיע, התברר
תמיד שאחר לבוא, או שהוא קטן מדי, או שדיעותיו
אינן מספיקות למשרה המצעת.

— נו, ובכן? — היטה שואלת אמא.

— לא כלום — הנה עונה ולדק, בדיק כפי שהיה

עונה אבא בזמן חפושיו אחרי מקום צבודה.

היו נדאי הרבה נערים שגזקו לצבודה, כי
פעמים רבות נאמר לו ולדק, שהגיע מאחר וקבר משהו
הקדימו ונתקבל לצבודה. הרבה נערים ונערות, וגם
אנשים מבגרים, היו עומדים לפני לוח המשרד,
קוראים את המודעות על מקומות צבודה, וכך יום
היו חוזרים אותם המספשים — נדאי גם הם לא יכלו
למצא צבודה.

פעמים רבות ירדו גשמים והם היו עומדים
בסבילות ומחכים. לפעמים אחרו להדביק את המודעות
או שהמקומות סביב לוח המודעות היו תפוסים על
ידי קהל מצטופף: מרחוק אי אפשר היה לקרוא, כי
האותיות היו קטנות.

פעם, בשולדק חפש בתכת של חרט, — אשר

היה דרוש לו נער צעבונה, - ונקנס לאחת החצרות,
התנפל עליו כלב שנשף אותו, אמןם נשיקה קלה,
אבל קרע את מכנסיו.

בידוע, אסור שטוט חפשי של כלבים נושכים,
ולו? דק היטה רשות לנרש מכנסים חדשים מבצלי
של הכלב הנושא.

אבל דרוש עד-ראיה למקרה: וקאן, קרע מזל,
עמד שוער נרנז בחדר המדרגות שגער ונעף:
- הסתכלו נא בזה עבודה מחפשי. ואולי אתה
מחפש את אשר לא אבד? מכירים אתכם פוחלים
וריקים!

פֶּרֶק עֲשִׂירִי

הָיָה כְּכֹר כְּמַעַט חֶשֶׁב. וְלָדָק קָרָא בְּמַהֲרֹת וּבְחִפְזוֹן.
כְּדֵי לְגַמֵּר אֶת הַפֶּרֶק עַד שְׁיִחְשִׁיף לְגַמְרֵי. הוּא קָרָא
אֲזַי עַל אֲדָמֵי הָעוֹר, אֵיךְ רָצוּ לְשַׂרְף אֶת הַפֶּה, אֲשֶׁר
תְּבַכְּיוּ כְּכֹר מִהֲרוֹ לְעֹנֶתוֹ וּפְתָאֵם מִשֶּׁשׁ מִשְׁהוּ בְּשָׂרוֹלוֹ.
— מִי זֶה? מָה רָצוֹנְךָ? — נִבְהֵל וְלָדָק.

זוֹ הָיְתָה פִּתְלָקָה.

תָּמִיד שִׁמְחָה וְקוֹפְצָה, הָיְתָה עֲקֹשׁ פִּתְלָקָה
נִכְנָצָה וְעֹנָה.

— וְלָדָק!

— מָה?

— לֹא תִכְעַס עָלַי?

לְפִתְלָקָה הָיָה דְּמָעוֹת בְּעֵינָיו, דְּמָעוֹת זְדוּלוֹת
וְעֲגָלוֹת.

— מָה עָשִׂיתָ, פִּתְלָקָה?

— אֲבָל לֹא תִכְעַס וְלֹא תִסְפֹּר לְאִישׁ?

— לא אספר קאיש.

ובכן: אמה רואה, אני ילדה לא טובה, ויצק
הוא קטן וטפשוני; אין זאת אשמתו, שאני הייתי
קונה ספריות.

ויצק בשמעו את שמו, יצא מאחורי הקרון
ובצעדים אטיים התקרב לילדק.

— פעם קניתי בגרוש, אחרי זה בשנים. אחר
כך התערבתי בשני גרושים וגם כן הפסדתי.
— ומגון היה לך כסף? — השתומם ילדק.
— זהו, שלא היה לי.

— וילדק הבין הכל: פתקה עקשו חזות
והנשים מצייקים לה — מצקה דומה למצבו של מר
ויטולד. פתקה היא קלת דעת, היתה מעל לקמה
ועתה תסבל.

— כמה את חובת? — שאל ילדק.

— אני חובת חמשה גרושים: בגן הילדים שדשה
גרושים ובחצר שנים.

פתקה לא הלקה היום לגן הילדים, כי הילדה
דרשה ממנה להביא את הכסף, ואימה שלא תחכה
יותר ותספר על הכל לגננת, אשר נדאי תגרש
אותה מהגן.

— וילדק שלי, וילדק שלי הנה, רק אל תספר

דָּבָר לְאָמָא. אָף פַּעַם יוֹמֵר לֹא אֶעֱשֶׂה.
לְאִט-לְאִט סִפְרָה פִּסְלָקָה עַל הַכֹּל.

וְכָךְ הִתְחִיל הַדָּבָר. פַּעַם אַחַת קָנְתָה מִיּוֹזִיָּה
סִפְרָיָה בְּגֵרוּשׁ, - אִם כִּי בְּגֵרוּשׁ אִפְשָׁר לְקַבֵּל אַרְבַּע
סִפְרָיוֹת, אִךְ לְפִסְלָקָה לֹא הָיָה הַגֵּרוּשׁ בְּמִזְמָנוֹ;
הִתְעַרְבָה פִּסְלָקָה וְחִשְׁבָה לְזִכּוֹת בְּגֵרוּשׁ, אֲבָל הַפְסִידָה -
הָיָה כָּבֵד חֹב שֶׁל שְׁנֵי גֵרוּשִׁים. אִזּוֹ דָּרָשָׁה מִמֶּנָּה
יּוֹזִיָּה לְהֵבִיא תְּמִירַת הַחֹב, אֵת מַעֲרַכַת הַכֹּלִים שֶׁל
מִנָּה, אֲבָל פִּסְלָקָה לֹא הִסְבִּימָה. אַחֲרֵי זֶה אָמַר וַיֵּצֵא
שִׁית־אֲלֹנָן וַיִּכְפַּר לְאָמָא, וְהִיתָה נֶאֱלָצָה לְקִנּוּת לִזְוִי
סִפְרָיָה, כְּשֶׁכָּר עַל שְׁתִּיקָתוֹ, וְלָזֶה אֶצֶל יִלְדָה בָּנוֹ;
מִהַסִּפְרָיָה הַזֹּאת אִפְסִיו לֹא טָעָמָה; וְאֵת הַזִּכּוּכִית
הַיִּרְקָה, אֲשֶׁר הִסְתַּכֵּל בָּהּ רוֹאֶה אֵת הַכֹּל יִרָא,
וְהַחֲתֻמָּת עִם הַפִּלְאָךְ וְאֵת הַחֲתוּל הַקָּטָן מִפּוֹרְצֵלָנָה
(סוּר סִינָה) בְּלִי רָגֶל - הַכֹּל נִתְּנָה וְאֵין לָהּ עוֹד וְלֹא
כְּלוּם.

וְלָדָק שָׁכַח לְגַמְרֵי עַל הַפִּיר, אֲשֶׁר אֶדְפִי הָעוֹר
עָמְדוֹ לְשֹׁרֶף אוֹתוֹ.

אִלּוּ בַּמָּקוֹם הָאֵינְדִּינִים וְהַנְּמָרִים שֶׁהַעֲסִיקוּ
מִחֻשְׁבָּתוֹ, הָיָה יוֹמֵר מִסְתַּכֵּל בַּפִּסְלָקָה, הָיָה וְדֹאֵי
רוֹאֶה כָּבֵד מִזְמָנוֹ, שֶׁהִיא עֲצוּבָה, שְׁאִינָה צוֹחֶקֶת וְאִינָה
קוֹפֶצֶת כְּפִי שֶׁהִיתָה רְגִילָה לַעֲשׂוֹת, שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן הוֹלֶקֶת

22, שמתחששת לעתים קרובות עם ויץק. אמא בקשה,
 שישיגים על פסקה ועל ויץק, והוא מה? - לא שם
 לב ולא חשב על כך.
 ולדק הבטים לפסקה, שיפרע את החובות שלה
 בסך אחד עשר גרוש, ולעצמו הבטים, שיכאג יומר
 לבני המשפחה הצעירים מקונו.
 וכאשר פסקה שוב צחקה וקפצה בשמחה,
 תרגיש ולדק שזה בוכותו וטנה קרצה.

פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

בַּעֲת נְתֻנָּה סוּף סוּף, לָאֵן אָמָא יוֹצֵאת קֵל יוֹם
וְחוֹנֶרֶת מְאָהָר. אָמָא הֵימָּה הוֹלֶכֶת מִבֵּית קֶסֶה אֶחָד
לְשָׁנִי וּמִמָּאִיָּה אַחַת לְשָׁנִיָּה וּמִחֲפָשֶׁת עֲבוּדָה יוֹמֵר
סוּכָה לְאָבָא. בְּדֶרֶךְ הֵימָּה נִכְנָסֶת לְחֲגִיזוֹת וְשׂוֹאֵלֶת אִם
יֵשׁ צָרָה בְּנַעַר שְׁלִים אוֹ בְּנַעֲרָה – הַכְּנָה לְמִנְיָה.
וְלִדָּק בְּכָר יוֹדַע יָפָה עַד בָּמָה זֶה לֹא נָעִים לְשִׁמַּע
בְּכָל מְקוֹם, שְׂאִין צָרָה בָּהּ. וְלֹא הָיָה עִתָּה מִשְׁתוּמָם
עַל אָמָא הַכּוֹעֶסֶת קֵל הַזָּמָן. אֶחָד מִסְבִּיר בְּאֲדִיבוּת,
שְׂאִין אֲצִילוֹ עֲבוּדָה, הַשָּׁנִי רוֹגֵז וּמִבְקֵשׁ שְׂלֵא יִבְלָגֵדוּ
לֹא אֵת הָרֹאשׁ, וְהַשְׁלִישִׁי מִצְנָה עָלֶיהָ לְהַסְמֵלֶק. אֲפִילוּ
בְּלֵב מִתְנַפֵּל עַל הַמִּחְפָּשׁ עֲבוּדָה – וְלִדָּק יוֹדַע בְּכָר גַּם
זֹאת.

רַק עִתָּה סִפְרָה אָמָא בִּבְת אַחַת עַל הַכֵּל.
לְאָבָא תִּהְיֶה עֲבוּדָה בַּיּוֹם וּבַשָּׁבָר יוֹמֵר גְּבֵה, כִּי
מִפְּרִים אוֹתוֹ בְּמִקְוִים הָעֲבוּדָה הַתְּחִלָּה מִהַזְּמַנִּים הַהֵם,

באשר הנה צעיר ולא הנה נשוי ולא היו לו ילדים.
מנה תלך לעבד בבית חרשת לפרחים. ולדך יעבד
בבית חרשת לסבון. אבל עליו להיות זהיר מאד,
כדי שלא יגרם לקרסה.

— לא נמות מרעב החרף — אמרה בשמחה.

אבל אבא הנה עצוב ונאנח.

— לא על זאת חשבת — אמר אבא.

— שמע נא אנטוני — הסבירה אמא — אל נא

תהיה תינוק. תתדע כמה כסף נשאר לנו מכספו של

ויטולד? סך הכל שנים עשר רבל. ובר נא שהחרף

מתקרב. אזלי יחזירו לה באביב עוד קצת כסף ונחשב

אז על אפשרות אחרת, טובה יותר.

— אני יודע: אבל איך זה נריץ את הילדים

לעבודה? גם כך כבר אינם לומדים. מה יהיה

בסופם?

זו הפעם הראשונה דברה אמא על ענינים רציניים

בנכחותם של ולדק ומנה: לפני זה היו תמיד משחקים

אותם מהחדר.

אמא לקחה עפרון ויגור והתחילה לחשב אה

שבר הדירה, הפחם והמזון. אחרי זה חשבה את ההוצאות

הקבוציות להקבוצה. איך אפשר לחשב על בית ספר

וספרים? ולו אפילו בית ספר חנם אין כסף — גם

אז לא יצא מזה ולא כלום. וְלָדָק וּמִנָּה יִשְׁמְרוּ
יְסֹד שְׁמוֹנָה וּמִחֲצִית הַרְבֵּל וְעַל כִּסֵּף זֶה אִי אֶפְשָׁר
לְנַמֵּר.

— אין לי טענות אליה — אמרה אמא — אֲבָל
אֲשַׁמְתָּהּ רַבָּה בְּמַעֲבָנֶי זֶה.

אז גם אבא בְּרִגְזָה מִהֶכֶסֶא, לא עָנָה דָּבָר, חָבַשׁ
אֶת הַלְבָּע וַיֵּצֵא.

וְלָדָק חָשַׁב וְהִרְהִיר הִרְבֵּה בְּאוֹתוֹ עָרֵב.
כִּבְר מִזְמַן הָיָה וְלָדָק כִּפּוּחוֹ בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, כִּי
בְּבֵית הַסֵּפֶר אֵינּוּ מְבַקֵּר, יוֹרֵד לְחַצְרֵ בֵּל לִבֵּעַ וְנוֹשֵׂא
עַל כַּפָּיו אֶת אֲבֵי הַקִּטְנָה. וּבִכְלֹ זֹאת אֵינּוּ פּוֹחַז, כִּי
סִיגְרִיּוֹת אֵינּוּ מַעֲשִׂין, מִלִּים גִּסּוֹת אֵינּוּ מְדַבֵּר וְאֵינּוּ
נִתְּלָה מֵאַחֲרֵי הַכְּבָרוֹת וְהַשְׁמָלִיּוֹת, וּבְאֶשֶׁר הוּא
רוֹאֶה תִּלְמִיד וַיִּלְקוּט עַל גִּבּוֹ, הָרִי אִם כִּי מֵאֵד לֹא
נָעִים לוֹ, וּבִכְלֹ זֹאת אֵינּוּ מַלְהֵג אַחֲרָיו:

בְּכֵתָה אִי תִּלְמִיד.

הוּא שָׁטָן תִּלְמִיד.

אֲבִי הִרְבֵּה נִקְנִיץ.

קִבֵּל דָּבָר לֹא מִסְפִּיק.

וְגַם אוֹלֶק אֵינּוּ פּוֹחַז. אוֹלֶק רוֹצֶה לִּהְיוֹת מִנְהִיג
מִסְרָסִם, אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל, כִּי עָלָיו כִּבְר לְהַשְׁתַּכֵּר.
יִשְׁנֵם בְּחַצְרֵ פּוֹחֲזִים, אֲבָל לֹא מִשּׁוֹם כֵּן שְׁאִין

לָהֶם יִלְקוּטִים, כְּלָמַרִים וְחִגּוּרוֹת עִם אֲבוֹמִים מְכַרִּיקִים,
אֵלָּא מִפְּנֵי זֶה, שְׁאִין לְמִבְּגָרִים פָּנָאִי, כִּדִּי לְטַפֵּל בָּהֶם,
כִּדִּי לְהַדְרִיף אוֹתָם וּלְהַסְבִּיר לָהֶם מַה טוֹב וְיָמָּה רַע.
וְהִנֵּה צֶן בְּעִיּוֹן בְּמַחֹו שֶׁל וַלְדָּק, אֲבָל תִּסְתַּחֵף
שְׁלִי לְהַתְּפִיעַ עִם אוֹלֵק.

כָּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת נִמְשְׁכוּ הַהִתְיַצְצוֹת. כִּי עַתָּה
גַּם וְלָדָק עוֹבֵד וְעָסוּק בְּלִי יוֹם בְּמִסְכְּנָה. לָכֵן הָיָה
מִתְאַכִּפִּים בַּקִּי בְּעָרְבִים עַל גַּג מִחֶסֶן הַקֶּרֶת. הַתְיַצְצוֹ
וְלָדָק וְאוֹלָק, אַחֵר בְּךָ צִרְפוּ אֶת מִנְיָה וְאֶת גִּטְלָקָה.
גַּם מִיבְלִינְקָה, הָאֶלְמֶת-חֲרָשָׁת, הָיְתָה בָּאָה, אֲבָל הָיָה
הָיְתָה בַּקִּי מִבִּיטָה וּמִסְתַּכֶּלֶת - מִשֵּׁב לָהּ אִם אֵינָהּ
מִפְרִיעָה.

וְלִבְסוֹף, הַמִּקְנֹן (וְאֵת אוֹמֶרֶת: מִקְנֹת הָאֲגוּד)
הָיָה מוֹכֵן. מִתְחַלֶּה הָיָה שְׁמוֹ „אֲנָבֶהֱקִי”. בְּךָ קָרָאוּ
לְאֲגוּד הַחֲדָשׁ, עַד שֶׁוְלָדָק שָׁם לֵב שֶׁהִמְלִיךָ „כְּבוֹד”
כְּתוּבָה בְּסֵפֶר בָּאוֹת „כ” וְלֹא בָאוֹת „ק” - צָרִיךְ הָיָה
אִם כֵּן, לְהַכְנִיֵס תִּקּוֹן קָטָן בְּכַתִּיב.

„אֲנָבֶהֱכִי” פָּרוּשׁ הַדָּבָר: „אֲגוּד אֲבִירִי הַכְּבוֹד”.

לְ„אֲנָבֶהֱכִי” סִימָמָה: „מִתְחַלֶּה”.

בְּרֹאשׁ „אֲנָבֶהֱכִי” עוֹמֵד הַמִּנְהִיג. גַּם יִלְדָה יְכוֹלָה

להיות מנהיג ראשי, אם תבא על כך הסכמתם של
חברי האגוד.

לחבר. אנאבהכי אסור לשקר, להציק לבצעלי
סוים, לעשן סיגריות, להרגיז או ללעג לילדים קטנים,

עָלִיו לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם בַּשַּׁעַת סִכְנָה וְלַעְזֹר לָהֶם.
אִם בְּחֶזֶק נִמְצָא יָלֵד חוּלָה, בַּעַל מוֹם, אוֹ אֶלֶם־
חֶרֶשׁ, וּלִי אֲבֹהִי זֹאת אוֹמֶרֶת, לְאֲבִיר הַקְּבוּד, יֵשׁ
סִכְרִיהָ, עָלִיו לְמַסֵּר אֶת הַסִּכְרִיהָ לְקָטָן אוֹ לְאֶמְלָל; אוֹתוֹ
הַדִּין לְגַבִּי צַעֲצוּעַ, אִם בֶּקֶר יִקְבֹּל רָשׁוֹת מִן הַהוֹרִים.
אֲבֹהִי צָרִיךְ לְהַחֲלִיף סִפְרִים בַּסִּכְרִיהָ, אֲבָל
אֲסוּר לוֹ לְקַלְקֵל אֶת הַסִּפְרִים. עַל אֲבֹהִי לְקַרֵּא כָּל
שְׁבוּעַ סֵפֶר מִדְּעֵי אֶחָד.

לִי אֲבֹהִי אֲסוּר לְגַנֹּב וְיֵהָא זֶה אֶפְלִי בַּצְחוּק;
לֹא לְהוֹצִיא בְּעֶרְמָה מִתְּנוּת מִיָּדִי יָלֵד טַפֵּשׁ וְלֹא
לְהַפְרִים מַלִּים גִּטּוֹת וְגַם לֹא לְהַתְּנַדֵּר בַּמַּעֲשֵׂי לִיצְנוּת
וְקִנְדָּסוֹת.

עַל אֲבֹהִי לְחַפֵּף אֶת הָרֹאשׁ — אִם אֵינֶנּוּ נָקִי.
כִּמוֹ כֵּן עָלִיו לְהַקְפִּיד עַל נִקְיוֹן בְּגָדָיו. וְאִם לְחַפֵּר
אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ, תִּתְּפָרְנָה לוֹ הַבְּנוֹת אֶת הַכְּפָתוּרִים.
כָּל יוֹם, בְּתַקּוּפַת הַחֶרֶף, יִתְאַסְּפוּ אֲבִירֵי הַקְּבוּד
בְּדִירָה אֶחָד וְיִקְרְאוּ בְּקוֹל רֵם, אִם יִמְצָא חֶבֶר שְׁאִינוּ
יּוֹדֵעַ לְקַרֵּא בְּעַצְמוֹ.

הַמְּנִהֵג הָרֹאשִׁי יִקְבֹּעַ אֶת הָעֲחָרָאִים לְחַצֵּר
וְלַמַּדְרָגוֹת.

מִפְקִידֵי הָעֲחָרָאִי לְחַצֵּר: לְשֹׁמֵר וּלְהַשְׁגִּים עַל
הַמַּדָּר לְפִי הַקְּלָלִים הַבָּאִים:

- א. שחללים לא ירביצו זה לזה.
- ב. שלא יהיו בלתי סקססים.
- ג. שלא יכמו אחד את השני.
- ד. שלא ילכלכו.
- ה. שלא יהיו סרסנים.

האחראי להוצר יכול להיות גם נער וגם נערה.
אם האחראי להוצר לא יסמדר בעצמו, עָלִיו
למת סימן – קול קריאה של קיאה, ואז על כל
אבהי לבא לעזרתו.

האחראי להוצר, שרביט בידו, אשר הוא מקבדו
מהמנהיג הראשי.

איתם הדברים עושה האחראי למדרגות. עָלִיו
גם לאסוף קלפות פרות וגרעינים, שברי זכוכית וכד
דבר העצוד לפצע ולגרם לנפילה ולתאונה.
כל חברי. אגאבהי עוברים לשומר הבית
לשמר על הנקיון.

אין אוספים, לפי שעה, קספים ולא מסי חבר,
כי עלינו לראות אם נצליח.

אם הורים, – שרא בצדק, – מבינים את ילדיהם,
מתחבבים שני. אבהי בפני ההורים ומבקשים לא
לעשות זאת.

כל אביר חדש מבטים ונשבע שבועת אמונים:

אני... (ששם ושם המשיקה) סעקרף ל. אנאבהכז זאת אוסרת.
אגוד אבירי הקבודי. אני קפבל את הסיקסה . תהלה . אשר
הנה שם עצם נצחי. אני יודע את אשר אסור עלי לעשות. ואם
עצשה דבר רע. אוכה על דף. אגיד את האמת. שיפסו אותי.
ויסילו ענש בפי שפניו לי.

חמש פעמים היה צריך להעתיק את הפקטון
שך . אגוד אבירי הקבודי , כי טפס אחד לקח ולדק.
אחד אולק. גם נטלה ומניה קברו כל אחת מהן
טפס. את החמשי הקניסו לתוך בקבוק וקברו אותו.
מאחר בערב, על יד עמוד הטלגרף – זו הייתה מגלת
הסוד.

פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

הגיע החרף. השלג כסה את החצר ואת מחסן
הסרת. הילדים נעלמו מן החצר ונפסקו המשחקים
הטלניים והעליונים. נשמו המסדרונות והמדרגות.
ויצק אינו מבקר בגן הילדים, כי אין לו מעיל
חרפי. ואוני ולדק קפאו מקר, הן התנפחו ומכאיבות
לו. הקר בלקר הוא כה גדול בחדר, עד כי רואים
את הכל הפה, היוצא בשעת הנשימה. אבא ואבו
הקטנה משתעלים בקול רם. והפחם מתגבר מיום
ליום.

רק בערב נזכרו ביום החדשה של פתקה. על
צריכת חגיגת חג המולד מסביב לאשות, איש אינו
מדבר, אם כי הביאו כבר למסענה שני ארגוני נרות
אדמים וכללים.

הגיע מכתב מהקבר ובו ידיעה, שסבתא חולה
מאד – האם אבא לא ירצה לבא אליה?

אבא ה'לך לדוד, חזר מאחר בערב ודבר הרבה בקול רם. אמר, שלפנים לא ידעו האנשים את הפחם וסיו, שהילדים הם לא מענינו, כי על כל אחד לדאג לעצמו; שהדבר הטוב ביותר הוא, לקחת ליצר ולחיות בין הזאבים, כי את הזאב אפשר לעלות ולקרוב, שבני האדם יותר גרועים מזאבים, שכן זאב שבע ימין משרפו לזאב הרעב. אחרי זה ספר אבא, כי בהיותו ילד, היה אוכל, במשך כל ימי השבוע רק לחם שחור (פת קיבר) עם מים ובכל זאת גודל והתפתח ובצבא הגיע לדרגה: שאלכוהול (בין שרף) הוא בכלל לא רע, כי הוא מאיר את שכלו של האדם כנוצה חשמלית.

ולדן הסתיר והחביא את ראשו מתחת לשמיכה, כי הבין שאבא מדבר, כמו אחיו הקבצר של ברונק בשעה שהוא שתי.

אמא נסתה להרגיע את אבא:

— דבר בשקט, אנטוני, אל תעיר את הילדים. אכל אבא ענה, שהוא רוצה לדבר בקול רם, כי זאת דירתו; ואם הדבר אינו מוצא חן בעיני מישהו — יסתלק נא מכאן.

אמא מונה מה ורצתה להגישו לאבא, אכל אבא השליך את הכוס על הרצפה.

אז התעוררו הילדים, התחילו לבכות ואבא
התחיל לצעק: הוא אמר, שאינו רוצה בכך להיות
אבא, שאין לו צורך בכך באבא, שיסע לאמריקה.
— את ולדק אקח אתי. באמריקה יגדל ויהיה

בן אדם: כאן יתגונן, יהיה חיי פלב ויהיה שפור.
אבא השעין את ראשו על השלסן ולא דבר
יותר, רק נצד בלו, באדו קר לו. ואבא לטסה
את ראשו של אבא ולחשה:

— שקט, אנטוני, אל תהלם את בריאותך. עלינו
להתגבר ולעבר את ימי החרף.

הלא לא רק הם הילדים, הסובלים — בכך מקום
אותו דבר. האנשים, הגרים בשכנות, סרם שלמו
שבר דירה — ובצל הבית רוצה לגרשם לרחוב,
הכובסת הגרה למטה, זה השבוע השני שהיא מקסרת
עבודה: אצל העגלון, עני כזה, שאמול היתה אבא
מקרתה להלוות להם שני והובים.

— והנית להם? — שאל אבא.

— ומה יכלתי לעשות?

אבא שמח והיה מרצה מאד.

— את רואה? עלי את מקטרגת — ואף בעצמך

עושה אותו דבר. וכי אפשר לסרב לאדם בנדחקו?
אבא הלל את אבא, שהיא בעלת לב טוב, נשק

בְּיָדֶיהָ וְהוֹדָה לָהּ שֶׁהָלוּתָהּ לְעֶגְלוֹן שְׁנֵי וְהוּבִים.
 וְלָדָק חָשַׁב שְׂטוֹב הָיָה, לֹא אָבָא הָיָה מְצַטְרֵף אֶל
 „אֲגוּד אֲבִירֵי הַקְּבוּד“, וְאִזּוּ הָיָה אָבָא, בְּתוֹר הַקָּשִׁישׁ
 בְּיוֹמֵר, נִבְחַר לְמִנְהִיג הָרָאשִׁי וְהָיוּ נִפְסָקוֹת הַמְּרִיבוֹת
 הַתְּכוּפוֹת, כִּי גָלָם הָיוּ מְכַרְחִים לְהִשָּׁמַע לְמִבְּנֵי.
 יִצְטָרְכוּ גַם לְשִׁנּוֹת אֶת הַמַּקְנוֹן וְלְהוֹסִיף, שֶׁלְּאַבִּירֵי
 הַקְּבוּד אָסוּר לְשִׁתּוֹת אֶלְכוּהוּל, וְאָסוּר לָהֶם לְלָכֶת
 רְכִיל וְלִדְבַר לְשׁוֹן הָרָע. כִּי בְּגִלְל דְּבָרֵי רְכִילוֹת עֲזָבָה
 נִטְלָקָה אֶת הָאֲגוּד, סִפְרוּ, שֶׁאַבִּיָּה יָשָׁב בְּבֵית הַסֵּהר,
 אֲבָל לֹא בְּצוּן פּוֹלִיטִיקָה.
 וְנִטְלָקָה הַבִּיאָה תּוֹעֵלֶת בְּרָה, כִּי אֶפְלוּ הַנְּעָרִים
 נִשְׁמָעוּ לָהּ.

פרק ארבעה עשר

שש פעמים בשבוע, — כל ערב בדירה אחרת, —
התאספו „אבירי הכבוד“ לקריאה משתפת בקול רם.
ביום שני בשבוע, אצל האדון יוסף, מסגר העובד
בבית חרשת; ביום השלישי — אצל הוריו של אולק,
ביום הרביעי — אצל ולדק, ביום החמשי בחנות, בה
נהל ולדק את הסלובנות, ביום הששי אצל הכרטיסן
וביום השבת אצל אמה של מיכלינגה.

בחנות כבדו אותם בכוס תה וכל אביר קבל
לחמניה מרוחה בגבינה. לפעמים שחקו גם בודמקה
ויותר לא היה מה לעשות.

רק בחדש פברואר נערכה העגה והגנלה. כרטיסי
כניסה להעגה, נמכרו במחיר עשרה גרושים למבגרים
וארבעה — לילדים. כרטיסי ההגנלה עלו שני גרושים.
החפצים הנקרים, שאפשר היה לזכות בהם היו:
שרשרת עם גלובוס, מערכת כלים לבדה, אוזר בצד

שני להבים, סבון ריחני, בצד של יקינטון, עונה עם קרם, מסגרות לתמונות קלועות מסרטי ג'יר ודג זהב בצנצנת. חלק מהחפצים נאסף בין הילדים, חפצים אחרים קדלו מהמבגרים; את דג הזהב קנו בעשרים גרושים, כי זכיה אחת מקרחה להיות בעל חיים. גם בהגרלות אמתיות, אחת הזכיות היא סית, פרה או בעל חיים אחר.

תחלה חשבו, שיציגו מחנה. אולם יחד עם מניה כתבו מחנה מתקופת נפולאון. אחרי זה מחנה הסטורי מהמבול". עכשו כבר נלדק יודע, ש"המבול" זהו יצירה ספרותית מאת שנקביץ* והוא יודע שמניה מספרת הכל בצורה מקורית, מפני שיש לה כשרון ספרותי, כך אומר אלק.

במחנה יש גם חסרון ופגם: אם רק אחד המשתתפים יתקוטט וינצלל — הכל מקלקל. כמעט וקבר הסכם ביניהם, שאלק יהיה נפולאון, אך שוב היו טענות, כי נפולאון מדבר הרבה יותר מקדם, ואחרים רק עומדים — סתם כך, ולא כלום.

* שנקביץ הנריק (1846 — 1916) סופר פולני סקרס. בשנת 1905 זכה בפרס נובל בעד ספרו "קבו נדיס". ספריו הספרותיים הרגומי לשלשים שפות ואחרים סתם גם לעברית ("קבו נדיס", "קאש ובחב", "המבול").

— אַת כָּד הַעוֹלָם אַדְבִירוּ! — קוֹרָא נַפּוֹלֵאון, —
אָכַבֵּשׁ אֶת אֵילֶפָה, אַסִּיָּה, אַפְרִיקָה, אַמְרִיקָה וְאֶת
אוּסְטְרָלְיָה. הִסְתַּכְּלוּ נָא, חֲבֵרֵי הַנְּאֻמָּנִים: הִנֵּה הַפְּדוּרִית
הַקַּטָּנָה שֶׁבַּשְּׂרָשְׁרֶת — זֶהוּ הַעוֹלָם כָּלוּ, זֶהוּ הַגְּלוּבוֹס.
שִׁהְרֵי עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי צוּרַת כְּדוֹר לְאַדְמָה. כָּד
הַעֲמִים יִכְנְעוּ לִי וְיִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי — נֹאנִי אֶהְיֶה מַפְרָסָם.
— נַפּוֹלֵאון! וְמָה יִהְיֶה אַתְּנוּ? — שׂוֹאֵל הַגְּנֶרֶל
דוּמְבְּרוּבְּסְקִי*.

— הִיָּה שְׁקֵט, אֵף שַׁעֲרָה דֹּא תַּפֵּל מֵרֹאשְׁכֶם,
הַמַּצְבִּיא הַיָּקָר שֶׁל עַם הַגְּבוּרִים!
אֵינָה טַפֵּשׁ הוּא יוֹלֵק: הוּא טוֹעֵן, שֶׁדֹּא יִתְכַּן
שֶׁנַּפּוֹלֵאון יִזְכֹּר פּוֹלִנִּית עַל הַבָּמָה! כִּסִּי הַנֶּרְאָה עוֹד
דֹּא בִּקְרָה וְדֹא רָאָה מִיֵּאטְרוֹן מִיָּמָיו, כִּי אוֹלֵק כָּבֵד הִיָּה
חֲמֵשׁ פַּעֲמִים.

כָּד אוֹ אַחֲרֵת — הַהֲצָגָה נִתְבַּטְּלָה; נִצְרָךְ קוֹנְצֶרְט.
פֶּטְפוֹן נָגַן, אוֹלֵק דַּקְלָם, אַחִיו שֶׁל בְּרוֹנֶק חָקָה
קוֹד חַיּוֹת וְצִפּוֹרִים שׁוֹנוֹת. סְטֶפֶק רָבֵד קְרַקוֹבִיק עִם
יוֹזִיָּה לְצִלֵּי אַקוֹרְדִיוֹן; אַחֲרֵי זֶה שָׁרוּ שִׁירִים וְקִרְאוּ
מוֹנוֹלּוֹג מַצְחִיק.

* דוּמְבְּרוּבְּסְקִי הִנָּרִיק יוֹן — גִּנְבֵּל פּוֹלִנִּי שֶׁהִשְׁמִיחַ בְּסֵלֶמֶסוֹ
נַפּוֹלֵאון.

את הזמן בלי באפן יוצא מן הקלל, וצחוק גדול
נתעורר כשבעונת הקרם זכה האדון פיוטר הזקן,
אשר לא מזמן נשא לו אשה. וגדל הצחוק, כשבדג -
זכתה הסגנית שהיא חשוכת ילדים.

נטלקה התפוסה, היטה בחגיגה ושרה - כתוספת
למכנית. מיכלינקה, האלמית־חרשת, נהנתה ביותר, כי
הכנסות הנשף נוצרו לקנית מעיל בשבילה, במשך
כל החורף לא יכלה לצאת מהבית.

פסקה הטפשת וויצק השטן התבדדו והשפעתו
מאד, כשאחיו של ברונק חקה קריאת פרנגל זמן
וסרנגל צעיר, פרנגל הדו קרגו, כלב המשותם עם
חמול, פרנגלת אחרי השלל הביצה וגור כלבים
המכה על כי סרח!

זמן במשך, במשך מאד, זכר ולדק את הנשף.
באשר מחו ויצק ופסקה, וילאחר נסיעתו לתמיד
של אולק צעיר לידיו. הנה ולדק. בכל הזמנות, מעלה
את זכרם ומתאר איך נראו והתנהגו באותו נשף, בו
נערכה הסגנית.

פֶּרֶק הַמֶּלֶכָה עֲשׂוֹר

וְלָדָק הַשִּׁיג שְׁעוֹר. הוּא צָרִיף הִיָּה לְמַד קְרִיאָה
וְחֶשְׁבֹן אֶת קוֹיָו וּוּשָׁה.
— הַתַּסְמָדָר, בְּחוּרִי? עוֹד הֵלֵב הָאֵם נָכַר עַל
שְׁפִתֶיהָ — אָמַר אָבִי הַיָּדִים.
— אֶסְמָדָר, אֶשְׁמַדֶּל — עָנָה וְלָדָק.
— וְאַתָּם, סְרָטָנִים אֲבוּדִים, לֹא לְהִתְקַרֵּב וְלֹא
לְהִתְרוֹעֵעַ — וְכִירוּ עֲלֵיכֶם לְקֹד קִצֵּת נְמוּס לְקִרְאָת
הַמּוֹרָה וְלְקִרְאָה לֹו „אֲדוֹן” — בְּנִתָּם? בְּשִׁתְּלָמְדוֹ לְקִרְאָה,
בְּרִי זֶה בָּאֵלֹו אַתָּם זֹוכִים פַּעַם שְׁנִיָּה בַּמֶּאֱזֹר עֵינִים.
זֶה יִהְיֶה הַמַּטִּיב שְׁעָכֶם, הָאִישִׁיּוֹת הַשְּׁלִישִׁית אַחֲרֵי
אֲבָא וְהַכֶּמֶר. אִם יִתְאֻנֵּן עַל אֶחָד מִכֶּם, — אֶפְשָׁט אֶת
עוֹרֹו. וְכִירוּ זֹאת, נְכָלִים! הָרֹאשׁ זְקוּף, לְהַבִּיט יִשָּׁר,
סְרָטוּטִים! אֵיךְ שְׁחֹו כְּאִשִּׁיָּהֶם! — וְאַתָּה בְּחוּר, אִם
בֶּק „מִשְׁהוֹ” — מִיָּד עַל הַגֵּב, בָּאֵן — לֹא לְנוֹמֵר!
וְלָדָק הִיָּה מְרָצָה שְׁהֲנָאִים נִגְמֵר, כִּי הַיָּדִים

הלא טרם עשו דבר רע - ולמה, אם כן, לקעס עליהם?

השעור התנהל למישרין ועבר בשלום. ולדן הראה להם את ארבע האותיות הראשונות. קולו רעד במקצת מהתרגשות. אחר כך צנה עליהם דספר עד עשר בעזרת האצבעות והסבוכניה. הוא גם הרא להניהם ספור על הרוצה השקנן והזאבים ולבסוף פתח במחברת את האותיות, שעליהם להעמיק עד לשעור הבא.

— נו, נסמפק הפעם בהתחלה זאת — אמר אביהם של קזיו וזושה — השפחו נא לפני האדון המורה. כן, בחורי, שום דבר אין חסידים מגישים לנו חנם. ולדן, אם כי רעב היה, כי בא לשעור ישר סתמסכנה, נאלץ לשמץ דרשה ארבה על העמודים על ערך הכבוד ועל מעליהם של הילדים.

למחרת היה מהלך השעור כה רע, עד כי גרוע מזה לא יכוד בקלד להיות. עם בואו של ולדן, קד קזיו קדה כל כך עמקה עד שהתהפך — כאילו שדא במתכנן. זושה, התרוצצה בקדר וצעקה: "ב" ו"ד". אחד הספמר ממסת לשלחן והשניה נדחקה מאחורי המטה. ולדן אבד את שווי המשקל. תחלה שדלם, הבטים שיספר אנדה, שיקנה קבריות, אכל כל זה

לא עזר. הוא רצה אפילו להרביץ בקו"י, אבל הוצר
התחמק ואמר באיום:

— נסה נא לפגוע בי!

ולדק פנה בכיוון לדלת, עוד מעט יפרץ בבכי.

— ומה יהיה על השער? — שאלו הילדים.

— רעים אתם וטפשים! לא אצמד אתכם!

— ואתה, חלב האם עוד על שפתיה — אמר

קו"י, אבל זושה גערה באחיה בפחד:

— שתק! ואם תדבר אליו בלשון "אתה", שמעך

כי אבא צנה לקרא לו "אדון"?

ולדק נשאר הבטיחו לו שיהיו שקטים. ישובו

כאלו על גד השלחן: אבל מיד המשיכו והרגיזו וענו

בבונה לא נכון, ובכל פעם פרצו בצחוק.

יצא ולדק, ענה ופצוץ ונזפר שעוד בדיחה

הקודמת הלך לבית הקפה, שנספח ממול, אל דרקון:

ולדק בקש מדרקון, שיעתיק למקום אחר את בית

הקפה עם שלל חנות השיש שלו.

— אבי הנה כאן הראשון — ומדוע זה שבר אדוני

חנות מול חנותנו?

תחלה לא הבין דרקון, אבל כאשר תפס את

הענין, גרש את ולדק וקרא לו פרטחון, פקריחון

הסתערב בענגנים לא לו.

וְלָדָק חָשַׁב : מִכָּאִיב בְּיוֹמֵר, כַּאֲשֶׁר אֶתָּה רוֹצָה
לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה טוֹב וְאֵין מְבִינִים אוֹתָךְ כְּרָאוּי , כֹּה
מִכָּאִיב וּמַצְעֵר אִי־הַצֶּדֶק.

מִדּוּעַ זֶה גָּרַמוּ לוֹ הַנְּלָדִים עָנָה וְהַעֲלִיבוּהוּ הַיּוֹם
קְשׁוֹת ? הֲלֹא הוּא לֹא עָשָׂה לָהֶם כֵּל רַע
מִפְּנֵי כֹּה לוֹ דָּרְקוֹן ? הֵאֵם לֹא צֶדֶק, בְּרִצּוֹתוֹ
לָהֶגֶן עַל אָבִיו ?

מִדּוּעַ בְּנֵי הָאָדָם גְּרוּעִים מְאֹדִים ? כִּי זָאֵב שָׂכַח
זִמָּן מִשְׂרָפוֹ לְזָאֵב רָעֵב.

פֶּרֶק שֵׁשֶׁה עָשָׂר

פַּעַם חֲזָר וְלָדָק הַבִּיטָה וְלֹא הָיָה בָּקוּ הַבְּרִיאוֹת.
שָׁמָּה בַּק מָה וְלֹא אָבֵל דָּבָר. הוּא שָׁכַב מִיָּד בַּמֶּשֶׁה
וְנָרַע מִקֶּר. הַשְׁמִיד לְהַרְדֵּם, אָבֵל הַרְגִישׁ עֲצָמוֹ
בָּרַע – לֹא יָדַע אִם כּוֹאֵב לוֹ בְּגֵרוֹן אוֹ הֵמָּה שֶׁשָּׁמָּה
מַצִּיק לוֹ. הוּא הִתְעַנָּה כִּי עַד שֶׁהִשְׁעוֹן צִלְצֵל אֶת
הַשָּׁעָה שְׁמִים עֲשָׂרָה – וְלֹא יָכַל עוֹד לְכַבֵּשׁ קְרִיאָתוֹ:
– אֵמָּה!

אֵמָּה לֹא עָנְתָה. שָׁכַב וְלָדָק, שׁוֹב נֶסֶה לְהַרְדֵּם –
לֹא, מַעֲבֹו הוֹלֵךְ נָרַע.

– אֵמָּה?

– מָה?

– אֵינֶנִּי יָכוֹל לִישׁוֹן.

– הִתְפַּלֵּל – אֵמָּה אֵמָּה בְּקוֹל רְדוּם.

אָבֵל הִרְגָּשְׁתוּ שֶׁל וְלָדָק נַעֲשָׂתָה עוֹד יוֹמֵר גְּרוּעָה.
הוּא הִתְחִיל לְהַעֲנִית. אֵמָּה הִדְלִיקָה מְנוֹרָה, נִגְשָׁה לַמֶּשֶׁה:

יִכְבֹּד וְשָׁכַח עַל יְדוֹ עַד אוֹר הַבֹּקֶר. בְּבֹקֶר חֶלֶה גַם
וַיֵּצֵק.

וַלָּדָק יוֹדֵעַ, שֶׁהַגִּיץ הַזֶּמֶן לָקִים וַלָּלֶכֶת לְמִסְכְּנָה ;
הוא שׁוֹמֵעַ שׁוֹיֵצֵק אֲשֶׁר חָמוּ עָלָה, צוֹעֵק; הוא שׁוֹמֵעַ
שֶׁאִמָּא מְדַבֶּרֶת עִם אָבָא, אָבֵל הוא אָדִישׁ לַכֵּל. מוֹהֶמֶת
היא הַמִּסְכְּנָה: הַכֵּל בָּהּ מְלַקֵּדָה, רִים כֹּה מַחְנִיק...
לְאוֹלֵק יוֹמֵר טוֹב בְּמַחֲסֵן הַנִּיָּר.

בָּא אִינָה אֶדוֹן, בְּדֹק אוֹתוֹ וְאֵת וַיֵּצֵק; אִמָּא
הִתְחִילָה לְכַבּוֹת, הָאֶדוֹן בָּעֵס עַל אִמָּא; אַחֲרֵי זֶה חֲזַר
אָבָא, הִלְבִּישׁוֹ אֵת וַיֵּצֵק וְאֵת וַלָּדָק, עֲסָפִים בְּשִׁמְיָהּ
וְהוֹרִידוֹם בְּמַדְרָגוֹת עַד לְכַרְכְּרָה.

— לָאָן אָנוּ נוֹסְעִים ? — שָׂאֵל וַלָּדָק.

— לְבֵית הַחֹלִיִּים.

— לָמָּה ?

— אֵל תְּדַבֵּר, כִּי קָרָה.

וְאִמָּא עָסְפָה אֵת רֹאשׁוֹ בְּמַטְפַּחַת.

וַלָּדָק מִבִּין הַכֵּל. הוא נוֹסֵעַ בְּכַרְכְּרָה וַיּוֹשֵׁב יָסֵד
עִם וַיֵּצֵק בְּמוֹשָׁב הַגָּדוֹל, וְאִמָּא עִם אָבָא עַל הַסֶּפֶסֶל
הַקָּטָן. וְהִנֵּה נִעְצְרוּ לְפָנֵי בֵּית מִסְכָּה. אַחֲרֵי זֶה נִגַּשׁ
אֵלָיו אֶדוֹן בְּסֶנֶר לָבֵן וְהַכְנִיס לוֹ „מִין בְּרוֹלֵ“ עֵמֶק
בְּגָרוֹן. וַלָּדָק רֹאֶה, כִּי אֵין זֹאת כֹּף, אֵלָּא מִשְׁהוֹ אַחֲרֵי.
עֵתָהּ הוא יוֹשֵׁב בְּאַמְבֻטִּיָּה — רוֹחֶצֶת אוֹתוֹ גְּבֶרֶת בְּסֶנֶר

לָבֹן. וְהִנֵּה הֵם כָּבֵד בְּמִטָּה, הוּא שׁוֹמֵעַ אִיךָ וַיֵּצֵק
בּוֹעֵס וְרוֹטֹן.

— שֶׁקֶט שָׁמָּה, גּוֹר כְּלָבִים — קוֹרָא אֵינָה נָעֵר.
כִּי בְּאוֹלָם הַלָּבֹן הַגָּדוֹל, עוֹמְדוֹת הַמַּשּׁוֹת קְרוֹבוֹת
אֶחָת לַשְּׁנִיָּה וּבְכָל מָשָׁה שׁוֹכֵב לֹו אֵינָה אָדָם.
— אִם יִרְצוּ לְהַכּוֹת אֶת וַיֵּצֵק, אֲנִי אֶגֶן עָלָיו —
חֲשֵׁב וְלָדֵק.

אָבֵל אִישׁ לֹא הִכָּה אֶת וַיֵּצֵק. מִדֵּי פָעַם בְּפָעַם הָיָה
וְלָדֵק מִתְעוֹרֵר וּמְרִים אֶת רֹאשׁוֹ, כְּדֵי לְרֹאוֹת מָה
עוֹשֶׂה וַיֵּצֵק. פָּעַם נָאָה עַל יְדֹו אֶדוֹן בְּחִלּוֹק לָבֹן,
וְשׁוֹב אַחֲוֹת בְּחִמְיָהּ, אֲשֶׁר שָׁבִים לָבֹן עִם כְּנָפִים
לְרֹאשָׁה.

וַיֵּצֵק יָמוֹת — חֲשֵׁב וְלָדֵק.
נִהְיָ בָקָר, נִהְיָ עֶרֶב. וְלָדֵק כָּבֵד הַרְגִּישׁ אֶת
עֲצָמוֹ יוֹתֵר טוֹב, בַּקָּב הַגָּרוֹן לֹא פָסַק וְהָיָה צָמָא.
הוּא הַתִּשְׁבָּה, הַסִּתְפַּל בְּאֲחִיו וְהַצֵּטֵר עַל כֶּךָ שֶׁלֹּא
נָצָה אֹו לְמַת לְוַיֵּצֵק אֶת הַבְּקוֹק הַרִיחָנִי שֶׁל מִי
הַבָּשָׂם.

— וַיֵּצֵק, לָמָּה תַצְעֵק? מָה אַתָּה רוֹצֶה?
— אֵל תְּדַבֵּר אֵלָיו, כִּי הוּא בְּלִי הַכֶּרֶה — אֶמְרָה
הַאֲחֻזָּת.

מִשְׁנָה, בָּלֵם לְבוֹשִׁים כָּאֵן סְגָרִים לְבָנִים.

ולדק נרדם ואף פעם לא התעורר. אף הנשר,
 ששכב סמוך למטתו, קרא לו:
 – ראה נא, אחיך איננו!
 ולדק נבהל.
 נקנס החובש, המודד לקדם את החם בבקר ובערב.
 – בבקשה אדוני, איזה ויסק?
 – מהורים לקחו אותו.
 – ואותי מתי יקחו?
 – אתה גדול ואינך מתגעגע על המשפחה.
 ולדק נאנח: גם הוא רוצה להיות בבית. רק
 בגרון כואב לו עוד קצת.

פֶּרֶק שִׁבְעָה עָשָׂר

וַיָּדַק כָּבֵד הַבְּרִיא לְגַמְרִי, אֵלֶּא עוֹר הַיָּדִים
וְהַבָּגְזִים נִתְקַלַּף לוֹ. הוּא הוֹסִיף לְגַרְדּוֹ וּלְהַעֲלִים סִימְנֵי
פָּצְעָיו, כְּדֵי לְהַחִישׁ שׁוּבוֹ הַבֵּיתָה. הוּא כָּבֵד קִבְלָה
לְחֻמֵּינֹת לְאַרְסָהּ, אָבֵל לֹא יוֹמֵר מִשְׁפָּתִים.
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בָּקֵר אָצְלוֹ אָבִיו: אֵמָא לֹא יִכְלָה
לָבֹא, כִּי פִתְלָקָה חוֹלָה. בַּשְּׁבוּעָה הַבָּא יָשׁוּב וַיָּדַק
הַבֵּיתָה. כֵּן אָמַר הַרֹפֵא.
— הֵאֵם טוֹב לוֹ, לְוַלְדָּק בְּבֵית־הַחוּלִים ?
— טוֹב, אֵלֶּא מִשְׁעָמָם מְאֹד. אֶתְמַל נִתְחוּ אֶת
הַנֶּזֶר, הַשׁוֹכֵב עַל יַד הַחֲלוֹן: פִּתְחוּ לוֹ מְרָסָה עַל
הַצִּנְאָר; לֹא כָאֵב לוֹ בְּכָלֵל, כִּי הִרְדִּימוּ אוֹתוֹ בְּנוֹזֵל
מִיָּחָד. זֶה הַשׁוֹכֵב עַל יַד הַקִּיר, גַּם הוּא מִתְקַצֵּר
שְׁלֵהֶם, זֶהוּ בְּנוֹ שֶׁל הַשָּׁלִיטָה, הַסּוֹפֵג תָּמִיד מַכּוֹת, —
אֵינֶנּוּ רוֹצִה לְחֹזֵר הַבֵּיתָה, כִּי כָאֵן בְּבֵית הַחוּלִים,
אוֹכְלִים כָּל יוֹם בָּשָׂר וְהוּא יֵשֵׁן בְּמִטָּה.

— האם ויץק באמת בבית ? ומדוע הוציאו אותו
בזילה ולא ביום אחרי בקור ההורים, כמו שמוציאים
את גלים ? גם עכשו מוציאים שני ילדים, כי הם
בריאים. — האם ויץק כבר אינו צועק ? האם הוא
בהכרה ?

ולדק כבר חכה בקצר רוח לקראת השבוע הבא.
הוא עלה בחפזון במדרגות לדירה. מנה ישנה, גם
אבו כאן ובמטה שוכב מישוה — זוהי פחלקה. כל
הראש חבוש תחבושות והיא נראית לגמרי אסרת.
רצתה פחלקה לברך בשלום את ולדק, אבל
הניעה בקשי ראשה, נאנסה ושוב עצמה את עיניה
— ולדק... ק!

— מה רצונך, פחלקה ?

— האם הוטב כבר לויץק ? מתי ישוב הביתה ?
ולדק הסמכל באמא והבין הכל. הרגשתו היתה
כמו אז, כאשר רצו למסר לתמיד את אבו לבצלת
החנות.

במשך שלשה ימים לא הוציאה פחלקה הגה
מפיה, לא אכלה, לא שתתה, רק נאנסה וננסה אפילו
בזמן השנה. ביום הרביעי, בשולדק חזר מן המסעדה
לארחת העתרים ואמא עיפה ונרדמה, לראה פחלקה
בלחש:

– וְלָדָק, אַתָּה מְכִיר אֶת הַלֵּנָקָה ?

– אַחֲוָתוֹ שֶׁל קְרוֹל ?

– כֵּן... אֲנִי חִנֵּיתָהּ לָהּ שְׁנֵי גְרוּשִׁים... אֲנִי אֲמוֹת

וְעֲלִיף לְהַשִּׁיב לָהּ... וְאֵל תִּכְעַס עָלַי.

פִּסְלָקָה דְּבָרָה בִּלְחָשׁ, כִּי עַל שְׁפָתֶיהָ הָיוּ פִּצְעִים

שְׁחֹרִים, שֶׁגָּרְמוּ לָהּ כְּאִבִּים וִיסוּרִים גְּדוֹלִים וְצָרִיד

הָיָה לַעֲתִים תְּכוּפּוֹת לְהַחֲלִיף אֶת הַתְּחַבֵּשֶׁת וְלִקְבֹּל

אֶת צָמֶר הַגָּסָן בְּמִים קָרִים.

– וְלָדָק, בִּקֵּשׁ מֵאֵמָּה, שֶׁיֵּאָדָּא יְשִׁימוּ לִי עוֹד

תְּחַבֵּשׁוֹת, כִּי הֵן גּוֹרְמוֹת לִי כְּאִבִּים... נוֹרָא כּוֹאֵב!

בֶּק עוֹד תְּחַבֵּשֶׁת אַחֲתָה הַחֲלִיפֹי לְפִסְלָקָה, בְּשִׁנְיָה

בְּכָר דָּא הָיָה צָרָה...

וְלָדָק דָּא רָצָה לְחַכּוֹת עַד שֶׁיִּקְבֹּל אֶת מַשְׁכָּרְתוֹ

הַחֲדָשִׁית : הוּא לָנָה אֵצֶל אוֹלֵק שֶׁשָּׂה גְרוּשִׁים וּפְנָה

אֶל הַלֵּנָקָה:

– פִּסְלָקָה לוֹמַת אֵצֶל שְׁנֵי גְרוּשִׁים, גִּבּוֹן ?

– כֵּן – עֲנִתָה הַלֵּנָקָה וּכְאֵלּוֹ הַתְּבִינָה.

– הָא לָךְ שֶׁשָּׂה גְרוּשִׁים.

הַלֵּנָקָה דָּא רָצְתָה לְקַחַת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִגִּיעַ לָהּ.

– אֶת הַעֲדָף תָּנִי לְבִנְיָן וְלֵבִי, שֶׁיִּתְפַּלֵּל לְעֲלִית

נַשְׁמָתָם שֶׁל וִיצָק וּפִסְלָקָה.

ומגיה שיר בנה בתבה:

אל מבני אקא. ואקא אל בכות —
לשתלמה צמה בנסים צחורות.
היא נסד צקשו צה וצק אחית.
בשני סלטים בסרום הקיצ.
וכך שם נצופו כמו בתלום.
לאקא ולקא קוראים הם: שלום!
נאירו לסעלה צחים ובהירים
ועקלו שני אכיב בסומר ושירים.

פרק שמונה עשר

— נכון שאתה רוצה להיות מפרסם? — שאל אלק.
— אני רוצה — ענה ולדק ולא פקפוק.
— האם ברצונך להיות מצביא מפרסם?
— כפי הנראה, לא — אומר ולדק.
— בענינים חשובים אין, כפי הנראה — התרגז
אלק.

ולדק היה מוכן לספר לאלק, אלא חושש הוא
כי אלק ילעג לו. ולדק רוצה להיות רופא מפרסם.
מאז מותם של ויצק ופחלקה, חושב ולדק על כך
לעיתים קרובות, אם כי ברור לו, שהדבר אינו אלא
דמיון בלבד ובלתי אפשרי.

ומדוע בלתי אפשרי? האם לא קרא ולדק
ביוגרפיות של מלמדים ואנשי מדע, שהיו לומדים
בכח עצמם? הכל אפשרי, צריך רק לרצות באמת
ולדעת איך להתחיל. כדי להיות רופא, צריך רק

לגמר בית ספר. להיות מצביא - הרבה יותר קשה,
למצביא יש צורך בחיל-צבא.

- איך אגמר בית ספר, אשר אינני מבקר בו
בכלל? - לשש ולדק במרירות.

- תבקר, תראה. גם אני אבקר בבית ספר, כי
למצביא דרושות ידיעות רבות.

אולי מצא בנרשה "בית ספר של יום ראשון",
זאת אומרת, שאפשר לעבוד במשך כל השבוע ולומדים
רק ביום הראשון של השבוע. ההרשמה אינה עולה
בכסף, אבל הרשמתו של הפלמיר צריכה להעשות
בידי בעל חנות גדולה, כי זהו הסדר הרשמי.

- אצלי הכל בטכסיסים - אומר אולי. בית
ספר - זהו מבצר שצריך לקבל אותו בהסתערות.
כבר בודקתי והברתי את השטח ואת המכשולים. מחר
התקפה הראשונה.

למחרת, בשעת הצהרים, נפגשו על יד חנות
גדולה, אשר הבעלים שלה צריכים היו לרשם אותם.
- הגעת? טוב. וכעת הראש זקוף, התנה לפנים,
הצטלב ופרש קדימה ובאמץ.

בעד כל הון שבעולם, לא היה ולדק נכנס
לכדו אל החנות.

- ענין לנו, אשר אינו סובל דחוי, אל בעד

החנות - הקריז אוֹלֵק בקול רם.
 - שאִינו סובל דחוי? - השתומם הזָנָן ונכנס
 לַסֵּדֶר השָׁנִי.
 בפֶּעַר רָגַע, הכניסו אותם לַמִּשְׁרָד, בו יִשְׁבוּ
 שְׁנֵי אֲדוֹנִים: אֶחָד צָעִיר, וְזָקֵן בַּעַל שְׁעָרוֹת שִׁיבָה.
 - מָה רְצוֹנְכֶם נָעִרִים? - שָׁאַל הַצָּעִיר.
 - רוצים אָנו שֶׁהָאֲדוֹן יִסְכֵּם לַרְשָׁם אוֹתָנוּ לְבֵית
 הַסֵּפֶר שֶׁל יוֹם הָרֵאשׁוֹן.
 - וְאַתֶּם, מִגִּין אַתֶּם?
 - אֲנִי עוֹבֵד בַּמַּחֲסַן גֵּיר וַיְדִידִי בַּמִּסְכָּנָה - עוֹנֶה
 אוֹלֵק.

- וּמִדּוּעַ, אִם כֵּן, בָּאתֶם אֵלַי?
 - כִּי אֲדוֹנִי הוּא חָבֵר בַּלְשָׁכַת הַסּוֹמְרִים.
 - נו כֵּן, אֲכַל אֲנִי יָכוֹל לַרְשָׁם כֵּךְ אֶת הַנָּעָרִים שְׁלִי.
 - חֲשַׁבְנוּ שֶׁאֲדוֹנִי לֹא יִסְרֵב, כִּי הֲלֹא זָכָר זֶה
 הוּא כֵךְ עֲנָן פּוֹרְמָלִי - עָנָה בְּאַמֶּץ אוֹלֵק.
 הַזָּקֵן הִרְכִּיב אֶת מִשְׁקָפָיו וּלְקַחַת אֶכָּל בְּמַתִּינּוֹת,
 שָׁאַל:

- וּמָה זֶה עֲנָן פּוֹרְמָלִי?
 - עֲנָן פּוֹרְמָלִי - עָנָה אוֹלֵק - זוֹהִי שְׁטוֹת כּוֹזֶת,
 אֲשֶׁר יֵשׁ לַעֲשׂוֹתָהּ, כְּדֵי לְבַקֵּר בְּבֵית הַסֵּפֶר, כְּדֵי שֶׁאֲנִי
 אוֹכֵל לְהִיּוֹת מַצְבִּיא וַיְדִידִי - רוֹפֵא.

ולדק היה בוש ונקלם וקובר עצמו באדמה.
 איך אפשר לספר ולזכר כך עם אדם נר?
 - טוב, אני ארשם אתכם - ענה הזקן - הקניסו
 אליי מחר.
 אלק הוציא פנקס ורשם את שמו וכתבתו של
 האדון והשמיע אליי בקול יומר מדי רם:
 - בקל הקבוד!
 כאשר יצאו, נשם אלק לרונה:
 - הנהקפה הראשונה נסתימה בנצחון. מחר
 הקרב הקא!
 - אבל אני אתך לא אלה - אמר ולדק.
 - אסתור בלי הטובות שלך. מחר אסתור
 בעצמי. אניד לזקן, שאמה חסר אמז ובשן.

פרק תשעה עשר

אולם, ולדק ומנהיג מבליים יחד את זמנם הפנוי, בימי חל, הזמן הפנוי הוא מעט; אפילו בערב לומדים דקדוק ופותרים בעיות בחשבון. ורק מאחר יומם הם נפגשים, ואז כבר צריך מיד לשכב לישון. אבל ביום הראשון בשבוע, הם יוצאים יחד לטיול בעיר ומסתכלים בחלונות הראווה. פעם טילו על יד הנקרה ויסקה, פעם אחרת במוזיאון הזואולוגי, בו נמצאים פחלצים של כל החיות: בקרו גם בבית הקברות קבריהם של ויצק ופחלקה – אבל ההורים בעצמו מאד, כי הילדים שהיו שם הרבה זמן, כדי למצא את מקום הקברים וחררו מאחר הביתה. לפעמים מצטרפת אליהם נטלקה, ופעם בנו של מנהל הבית, לעמים קרובות – מיכלינגה, אשר הילדים כבר מבינים אותה עכשו, כשהיא מובנת ברמזים בידיה.

את מיכלינקה אוהבים, את נטלֵּה פחות, מפני
שנדמה לה, כי צִיֵּנוּ לְהִשְׁמַע לָהּ, בְּנוֹכַח אֲבִיהָ שֶׁהוא
אֶסִיר פּוֹלִיטִי.

בְּנוֹ שֶׁל מְנַהֵל הַבַּיִת הוא מאד לא סמפתי,
מִתְפָּאֵר כִּמוֹ יֶגֶק בֶּן דודו שֶׁל וִלְדָק. אָבִיו יִקְנֶה לוֹ
שָׁעוֹן, אופנים, מְרַכָּה; דודו הוא כֹּמֵר חָשׁוּב, דוד
שְׁנִי – עֲשִׂיר וְאַצִּילוֹ רֶכֶב עַל סִיח. – בַּעֲקָר מְרַכָּה הוא
לְדַבֵּר עַל הַשָּׁעוֹן וְאִי חוֹשֵׁב וְלִדָק עַל אָבִיו, אֲשֶׁר
כָּבֵר אֵינּוּ מוֹמֵם בְּעָרֵב אֶת קִפִּיץ שְׁעוֹנוֹ, וְהַטְּבַעַת
כָּבֵר אֵינָנָה עַל אֲצָבָעוֹ כַּמְלָדָם, כִּי אֶת הַכֵּל נָמַן
בְּעָרְבוֹן וּמִשְׁכָּן בְּבֵית עֲבוֹט.

בְּנוֹ שֶׁל מְנַהֵל הַבַּיִת הוֹמִין אוֹתָם לְבֵיתוֹ. צֶאֱ
לְנֹגֵב אֶת הַרְגָּלִים, כְּדִי לֹא לְזַכֵּל אֶת הַרְצָפָה, לֹא
לְהִשָּׁעַן עַל הַקִּירוֹת, כִּי הַטְּפִיטִים הַדָּשִׁים. הֵם נֶאֱלָצִים
לְהִתִּידֹד עִם בְּנוֹ שֶׁל מְנַהֵל הַבַּיִת, כִּי נְחוּצָה לָהֶם
עֲזָרָתוֹ לְפֶתֶר בְּעִיּוֹת קָשׁוֹת בְּחִשְׁבוֹן; אֲכֵל עַד שֶׁהוא
מִתְפַּנֵּה לְצוּר, צָרִיף לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה וּלְהִתְחַנֵּן בְּפָנָיו,
וְהוא, אֵין לוֹ זָמַן, דוֹחָה לְאַחֵר כָּךְ, אֵין לוֹ טֶשֶׁק.

– הַעֲקָר שֶׁנִּגְזַם בְּקֶרֶב הַרְאָשִׁיו – אוֹמֵר אוֹלֵק,
הַמְכֻנָּה כָּךְ אֶת הַבְּחִינָה.

הַבְּחִינָה נּוֹצֵדָה לְתַקִּיפַת הַסִּתּוֹ, אֲכֵל כָּבֵר בְּחֻלְשׁ יוֹלִי

עוב אוֹלֶק אֶת נֶרְשָׁה וְנִסַּע לְעִיר לִוְדוֹ* עַל מִנַּת שְׂדֵא לְחֹרֶה.
בַּפֶּעַם הָאֲחֵרוֹנָה נִתְאַסְפוּ עִם מִנָּה עַל גַּג מַחֲסֶן
הַמֶּלֶךְ. וְזֶמֶן רַב הִסְתַּכְּלוּ בַּשָּׂמַיִם, חֲכָיו לְכוּכַב שְׂיִפְלָה,
כְּדִי שְׂיִגִּידוּ בְּיָסֵד:

— אָנוּ רוֹצִים לִהְיוֹת מַסְרָסְמִים!

כִּי גַם מִנָּה — הַמַּסְרָסְרֵת בְּצִוְרָה מַעֲנִינָת וְאוֹהֶבֶת
בְּיוֹמֵר קְרִיאַת שִׁירִים — רוֹצָה לִהְיוֹת מְשׁוֹרְרַת מַסְרָסְמֵת
כְּמוֹ קוֹנוֹפִינִצְקָה**.

אֲחֵרֵי זֶה יָצָא אוֹלֶק עִם וְלָדָק לְרַחוּב, כִּי עָלָיו
לְסַפֵּר לוֹ מִשְׁהוֹ חָשׁוֹב מְאֹד. אוֹלֶק הוּא כֹּה רָצִינִי, אֵף
פַּעַם לֹא הָיָה כֹּזֵה עַד עַכְשָׁיו.

— וְלָדָק, הִתְנַפֵּר אֶת הַשְּׂרָשָׁרֵת עִם הַגְּלוֹבוֹס?

— אֲנִי זוֹכֵר.

— וּבִכְנֹעַ לָהּ, אֲנִי אֶת הַשְּׂרָשָׁרֵת גִּנְבְּתִי בַּמַּחֲסֶן.
בּוֹ אֲנִי עוֹבֵד. בְּאֲשֶׁר הַיּוֹם נִסְרַדְתִּי, אֲמַרְתִּי לוֹ זֹאת.
אֲמַרְתִּי, שְׂמֵאֵד מְאֹד חֲשַׁקְתִּי בַּגְּלוֹבוֹס: שְׂתַרְבֵּמְתִי אוֹתוֹ

* לִוְדוֹ — הָעִיר הַשְּׂנִיָּה בְּנִרְלָה בְּמִדְיַנַת פּוֹלִין. סָרְבוּ הַמַּעֲשִׂיִּים
הָאֲרִיגִים. הַיְּהוּדִים הִקִּימוּ בָּעִיר אֶת הַכְּרִיִּית הַמַּעֲשִׂיָּה וְרָבּוּ קִנְדֹּם
אֶת הַמַּסְרָסְרֵת בָּעִיר הַזֹּאת וְסִנְסִינָה עֲבָרִית.

** קוֹנוֹפִינִצְקָה מְרִינָה — מְשׁוֹרְרַת פּוֹלִנִּית יְדוּשָׁה (1842–1910)
קוֹנוֹפִינִצְקָה מִשְׁתַּחֲסֶה בַּעֲצֵר כִּי נִדְבָא בְּשִׁירֶת. הַמְּלָאִים אֲהֶבָה
לְאָרֶם. יֵשׁ גַּם בְּטוֹי לְהַמְנוּגִים הַיְּהוּדִים הַסּוֹבְלִים. הַרְבֵּה לְכַתֵּב בְּשִׁבְלֵי
יְלָדִים וְנָעַר.

יבקר לא יכלתי לשחתו חננה: אחרי כן הגלובוס
היה שי להגרלה שערבנו לטובת מיכלינקה. אמרתי
לו שינקה לי את המגיע בעד הגלובוס מהמשכרת,
אבל הוא לא רצה והושיט לי ידו לשלום — אדם הוגן.
הוא בקש לתת לי ארנק למנכרת, אבל סרבתי לשחת.
יבקר לא יכלתי להמליץ עליה... אינך כועס עליי?
אינך כן לי, ולדק?

אולק רוצה עוד לספר את הדבר החשוב ביותר.
אולק יכתב מכתבים לולדק ולמניה.

— רק אל תגיד דבר למניה, אני בעצמי אספר
לה על הכל. כי אתה רואה, אני אוהב אותה ואהיה
נאמן לה. זה לא כלום, שאני נוסע לדודו, באשר
אגיד ואשמך יפה, אבא ואתחמן עם מניה — הטרשה?
בעיני ולדק היה הדבר משנה, שאולק רוצה
לשאת את מניה לאשה ושהוא אוהב אותה. אם הוא
רוצה וההורים ירשו — טוב, שישא אותה לאשה.
אולק אמר, שקל ימי חייך כיר לו טובה, עד מותו.

פרק עשרים

ושוב הגיע החרף.

אמא הייתה אז אומרת, שאולי בפניך יחשבו על
איזה דבר יומר טוב. חשבו, חפשו...

אבא הגיש בקשה לקבל משרת כרטיסן בחשמלית.
הלך לבנק, בו היה דרוש שמש. חשב לצאת לכפר
בתור מנהל משק. הפסיד שדשה רגלים במשקו, בו
מחלקים משרות. - בלי פרוטקציה לא תמצא עבודה.
אל קל כבר להם מושטות מאה ימים וכמעט אף פעם
הלהם לא יגיע לידו של האדם הישר. בה במדה
שאתה מתאמץ יותר ומאריך בשעות העבודה - כן
יסיפו להפחם שכרה ויפחיתו מתשלומה; כי להם
להם להעסיק איש זמן, באשר צעיר יעשה זאת
יותר בזול?

ושוב הגיע החרף.

אבא עובד קל הזמן במאסיה, ולדק - בפסקנה,

מנייה, במקום לעבד בבית המרשית לפרחים, עובדת
אצל אשה התופרת מחוכים - אומרים, שמקצוע זה
משמלם ביותר.

החרף קשה, וולדק כבר יודע, כי זה הגורל
ושכך יהיה תמיד... שאצל כל האנשים העניים דומה
המצב. טוב האמיר מחיר הפחם, טוב קר ורעב -
אחרת, כפי הנראה, זה לא יכול להיות.

- אולק קים את הבטחתו: שני מכתבים כתב,
במכתב הראשון, הוא שואל אם ולדק צמד בבחינה
ואם הוא כבר מבקר בבית הספר.
לא, ולדק לא צמד בבחינה, הפסיד את הקרב -
הה, קשה.

לבחינה בכתב לא הביא ג'ר נעט, לא ידע, כי מנין
לו לדעת זאת? - התחילו להקטיב, הוא יושב ומסתפל,
- אמה, מדוע אינך כותב? - הה, טפשו ומה
חשבת, שכתב באפף את ההקדמה על השלחן?
המורה בעס, גמן לו ג'ר נעט, צנה לכתב מהר,
לא להפסיד זמן, כי בקם מחכים. ולדק הזדרז
והתעצבן והתוצאות: כתב יד גרוע ושגיאיות.
נכשל, כפי שאומרים התלמידים.

במכתב השני כתב אולק, שהוא מתגעגע, שהיה
כבר רוצה לחזור, - שאפילו הספריה שם היא חסרת

טעם. אויך בודק עתה רק את השטח – כך מצוה
אמנות הטכיסים המלחמתיים.

האם כבר אמרת למניה? האם היא מכימה?
ובכן רוצה אויך שאספר למניה? מניה סקרנית
מאד ורוצה לדעת על מה אז דברנו לה ארבות. ולדק
לא יגלה סוד ולא יבגד – עקשו משהו אחר.
– אויך רוצה לשאת אותך לאשה – לא מיד,
רק באשר יגדל וישתפר יפה.

מניה בקשה שיחזר על הכל בדיוק, כי עליה
להסיר ילעזן בדבר, כי מיד אינה יכולה להשיב.
במשך כל היום הראשון נראתה שקועה במחשבות,
עם ולדק לא דברה ובערב כתבה שיר, שהיא רוצה
להיות אשתו של אויך. – נצרה משנה: איך היא את
השירים מסבבת?

מניה, כפי הנראה, תהיה פעם כמו קונופניצקה,
קטנה כזאת וכותבת חרוזים! יתכן, שגם אויך יהיה
מצביא, כי בעיר וזה הצלילים למצא ספריה ומקום
עבודה וכבר מחפש לו בית ספר. הוא משתפר ששה
רבעים – כתב במכתבו השלישי.

ולדק, רק הוא האחד, שלא יהיה אף פעם
מפרסם. למורת רוח הוא, לא לעשות יותר מאשר
לשקל סבון, לחלק נפט, להשגים שלא תפרץ שרפה...

ה ס י ו ם

קשה להתחיל ספור, יותר קשה לסים. הרבה דברים מענינים קרו במשך שנה אחת בלבד! ואם חלפו, תארו לכם, בעשר, בחמש עשרה שנה בארץ? עד כמה היו מקרחים להשתנות, אבירי הכבוד שָׁנָנוּ! — מה קורה אתם, כאשר נָדְלוּ והתבגרו: האם נעשו מפרסמים? האם אולק נשאר נאמן למנה, או שכח את המסורת הקטנה?

אולק נשא לאשה את מנה, הוא עובד בבית חרשת. פרצה שביתה. אולק שהיה ממנהיגי השביתה, נדון ונשלח לשדש שנים לסביר: כאשר חזר, החליטו החברים לבחר בו כציר שלהם. — התנשמו, אם כן, החלומות: הוא באמת מצביא — מנהיג: ואם כי לָצָבא שְׁלוֹ אין כידונים ולא תותחים, רב וגדול סילו, עצום ומוכן לקרב.

מנה היא פועלת בבית חרשת למרבדים. את

היוסן ש'לה מפרסמים בעתון. - מניה ידעה תמיד
לספר בצורה מענינת - ובצורה יפה תארה עתה את
קורות חייה. משהו קלוש נוסר ערה, הלא העתון
לא ידעים...

גלדק, שהיה צריך להיות רופא מפרסם:
לא נהייתי רופא - כתב במקתב לאלק ולמניה -
אני משרת בבית חולים, אבל אני מפרסם.
הספור, - איך וכיצד נעשה ולדק מפרסם בתור
משרת בבית החולים, - הוא ארץ.

ולדק נתקבל לעבודה בבית חולים. עשה את
שלו, מממשע, שקט ועובד בנצון. איש לא ידע עליו -
כך, משרת רגיל כמו כל המשרתים.

עד אשר התקוסט פצם עם אחות אחת ואמר
לה, שאם היא אינה אוהבת את החולה, היא נותנת
לו אכל רע; כי גם בין האסיות ישנן שונות. אחרי
זה גרף את החובש, שאינו שומר ואינו ממלא את
תפקידו, אינו מודד את החם. עמדו לפטר את ולדק
מהעבודה והרבו לדבר על אודותיו.

ואף גרוע מזה: - לא התלפפו לחולה את
המחבשת, כי הרופא שלו נסע ואחר לא התפנה לכה. -
בלינה עלה חמו של החולה; החובש אמר, שזה לא
ענינו. רסן ולדק את ידי, בעצמו התלפף את המחבשת

לחוליה וכתב הודעה על כך: „אדברא, הענישוני על
המצשה שעשיתי“. הרפתקה זו גרמה לסערת הרוחות
ובמשך כל השבוע הפך בית החולים לקלחת רומחת—
מפחדים עקשו מפני ולדק.

לכסוף קרה המצשה, אשר הביא לפרסומו הרב
של ולדק.

פקיד אחד גבה, שעל חוהו התנוססו כל מיני
אותות הצטינות, בקר באותו בית חולים, בו עבד
ולדק. הוא רצה, יחד עם הרופא הראשי, להקנס לאולם
הנתיחים. — אך ולדק עצר בעדו ולא נמן לו
להקנס — אסור!

— תן להקנס — אומר הרופא הראשי — אני מצנה
עליה!

— אסור להפריע, לא אמן להקנס. הקננתם אסרו!
דברו ביניהם משהו בלחש.

— הנה בחור אמיץ ויודע את מפקידך — שבת
והלל הפקיד הגבה את ולדק, והסתלק.

והנה בא מקרקובי מנתם מפרסם לבקור בבית
החולים.

• קרקוב, דיר גדולה וחשובה בפולין. דיר גשירה בבתי ספר
גבוהים, ספריות ומוניאונים. בשנים 1607-1379 הוקם קרקוב בירת
פולין ובה נמצאים קברות המלכים ומצבותיהם. בציר שוקה קהלה
יהודית גדולה סקטמיקות דיוטר.

- האם מתר להקנס לאולם? - שאל בחיך
 הרופא הראשי את ולדק.
 והאולם מקרקוב אמר:
 - ובכן זהו קשרתכם המקרסם, ולדק? - והושיט
 את ידו לולדק.
 "רואים אתם, יקירי, גם אני מקרסם" - כתב
 ולדק לאולק ולמניה.
 לבסוף הודיע ולדק שעיני אביו כבר בריאות.
 שאמא ואביו תבאנה אליהם לחגים והוא מבקש מאולק
 להמליץ על עורך דין, שיסבר את המקנון לאגוד
 עובדי בתי החולים.
 התזקרו את המקנון של "אבירי הכבוד": איך
 כל זה, באסן משנה, התגשם בסיים!

ולדים! מטרומיכם צריכות להיות נצלות.
 רציונליזם - נשגבים, העפילו תמיד לקראת אור
 התהלה! השאיפה לטוב אינה לשוא - הפרי בוא יבא!

ספרי ילדים — ג'אנוש קורצ'אק

סרגס — ארנה בוקנר

בני האדם הם טובים

בספר שני ספורים: א. האיש הנע

ב. בני האדם הם טובים

מחזות

בספר ג'נוס ארבעה הטענות לסגנה ספרי צטו של

ג'אנוש קורצ'אק:

א. שני נרות

ב. הנר הזקן והנר הצעיר

ג. נס נר הסגנה

ד. תשלט הנר

התהלה

בספר — קורות משפחה צגית. קהלת גבולה אשר ילדש

ונלדי השכנים הם גבורי הספר.

ברקטה אל הירם

ספור טענידיקיוני — כתוב בידי ארנה בוקנר

הספר ספר על תפילות. שגששו על ידי קלסדים
עד שהגיעו לאספצות הקהלה.

בתקופה שהחלום של סיקה לזרם תקפו לקציאות.
יסדא כל תלמיד עגון רב בספר הזה.

